

Revisió i actualització del Pla d'Acció Cultural de Manresa

**Diputació
Barcelona**

REVISIÓ I ACTUALITZACIÓ DEL PLA D'ACCIÓ CULTURAL DE MANRESA

Presentació

El Pla d'Acció Cultural de Manresa redactat el 2009 buscava posar negre sobre blanc la diagnosi de les polítiques culturals de la ciutat i el camí que es volia seguir a partir de llavors. Calia fer-ho d'una manera participada i articulada, conscients de la importància de tots els agents implicats: Ajuntament, entitats, empreses, equipaments, persones... i tenint en compte les voluntats i les possibilitats.

Venim d'uns temps on la manca de recursos econòmics, que reverteixen directament en els equipaments i el personal, ha estat molt important. No ha estat suficient, però, per emascarar les ganes i el possibilisme de dur a terme les estratègies plantejades. Arribats en aquest punt, cal revisar què i com s'ha dut a terme i veure si, en aquests temps de poques certeses, el Pla és encara vigent o cal redirigir esforços cap a noves àrees, col·lectius o necessitats.

I és aquí on ens trobem: amb una revisió del Pla d'Acció Cultural de Manresa que, amb molta cura, ha anat tractant els principals punts que s'hi presentaven, els lògics canvis que han tingut lloc durant aquests anys i l'adequació a dia d'avui dels principals plantejaments, propostes i dades, amb una visió estratègica i la voluntat de prioritzar.

Si creiem en la capacitat cohesionadora i impulsora de la Cultura, del poder real que té de revertir problemes i som conscients del talent que la ciutat alberga, en entitats, gestoria cultural, empreses, artistes...el Pla és una eina que ens ajuda a aconseguir l'objectiu de fer una ciutadania millor i més lliure.

Anna Crespo i Obiols
Regidora de Cultura i Joventut
de Manresa

Continguts

1

L'objectiu general del projecte és oferir orientacions a l'Ajuntament de Manresa per a una posada en pràctica d'elements clau del Pla d'Acció Cultural de 2009, en una perspectiva temporal centrada principalment en el mandat 2015-2019 i una visió a mig termini fins a 2022.

INTRODUCCIÓ I CONTEXT

p. 6

2

DIAGNÒSTIC

p. 8

2.1. ANÀLISI GENERAL DE LA CIUTAT I CONTEXT CULTURAL , p. 8

2.1.1. Territori, p. 9

2.1.2. Demografia, p. 9

2.1.3. El Centre Històric, p. 16

2.1.4. Els agents culturals, p. 20

2.1.5. Els sectors culturals, p. 29

2.1.6. Àmbits transversals de la realitat cultural, p. 40

2.2. ANÀLISI DE LA IMPLEMENTACIÓ DEL PLA D'ACCIÓ CULTURAL DE 2009, P. 42

2.2.1. Àmbit genèric de la cultura, p. 44

2.2.2. Àmbit dels sectors de la cultura, p. 62

2.3. CONCLUSIONS DELS DIAGNÒSTIC, P. 62

3

ESTRATÈGIA

p. 66

3.1. ESTRUCTURA DE L'ESTRATÈGIA, P. 66

3.2. REPTES I OBJECTIUS, P. 68

3.3. ELS EIXOS ESTRATÈGICS, P. 70

3.4. PROGRAMES I ACCIONS, P. 72

1

Introducció i context

L'any 2009 l'Ajuntament de Manresa va elaborar, amb el suport i l'assessorament del Centre de Recursos Culturals (CERC) de la Diputació de Barcelona, un Pla d'Acció Cultural (PAC) que buscava definir el futur de la cultura de la ciutat a partir de la concreció d'una sèrie d'eixos i actuacions.

L'objectiu general del projecte és oferir orientacions a l'Ajuntament de Manresa per a una posada en pràctica d'elements clau del Pla d'Acció Cultural de 2009

Passats set anys des de l'aprovació del PAC, el consistori manresà vol adequar la planificació estratègica a la realitat actual, tot adaptant les prioritats i les actuacions. En aquest sentit, el present document busca revisar la tasca de planificació realitzada el 2009 tot posant especial atenció en dos esdeveniments singulars que marcaran la ciutat de Manresa en els propers anys: la Capitalitat de la Cultura Catalana (2018) i el 500 aniversari de l'estada de Sant Ignasi de Loiola a Manresa (2022).

Així mateix, identificat el repte i el compromís de l'Ajuntament d'apostar per a la regeneració del centre històric de la ciutat, aquest document també focalitzarà les propostes molt especialment en aquesta zona, atès que la cultura pot jugar un paper positiu rellevant en la regeneració i dinamització del Centre Històric de Manresa.

Objectius

L'objectiu general del projecte és oferir orientacions a l'Ajuntament de Manresa per a una posada en pràctica d'elements clau del Pla d'Acció Cultural de 2009, en una perspectiva temporal centrada principalment en el mandat 2015-2019 i una visió a mig termini fins a 2022.

Els objectius específics del projecte són els següents:

- Diagnosticar la realitat actual manresana en matèria cultural posant especial atenció en aquells elements

que han variat respecte l'anàlisi feta l'any 2009. Per tant, el capítol de diagnòstic no té la voluntat de ser exhaustiu, sinó que busca contextualitzar la revisió del Pla d'Acció Cultural de Manresa 2009 i l'estratègia per als propers anys.

- Revisar els elements principals del Pla d'Acció Cultural de Manresa de 2009, mitjançant una avaluació dels eixos que s'apuntaven, les accions proposades i les mesures adoptades des de llavors.

- Formular propostes que ajudin la Regidoria de Cultura a posar en pràctica elements clau del Pla d'Acció Cultural, principalment en el període 2016-2019, tot prestant especial atenció a l'any de la Capitalitat de la Cultura Catalana (2018), i alhora prenent en consideració altres reptes de ciutat, com el 500 aniversari de l'estada de Sant Ignasi de Loiola a Manresa (2022) i la revitalització del centre històric.

Metodologia

- Anàlisi de fonts secundàries: memòries, informes, dades estadístiques, etc.

- Revisió del Pla d'Acció Cultural de Manresa 2009.

- Entrevistes amb l'equip tècnic i polític de la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Manresa.

- Entrevistes amb representants tècnics i polítics d'altres regidories de l'Ajuntament de Manresa.

2

Diagnòstic

2.1. Anàlisi general de la ciutat i context cultural

Manresa és la capital de la comarca del Bages. Actualment té una població de 74.655 habitants.

En aquest apartat es realitza una lectura estratègica de l'anàlisi general de la ciutat i el seu context cultural que es formulava al Pla de 2009 i la seva evolució des de llavors. Per tant, no es tracta d'una descripció exhaustiva de tots els indicadors, sinó que busca apuntar aquells elements que han variat de manera significativa en els últims anys i constatar els aspectes que no han evolucionat i que són rellevants per al plantejament de la futura estratègia cultural de la ciutat.

2.1.1. Territori

Manresa és la capital de la comarca del Bages. Limita al nord amb els termes de Sant Joan de Vilatorrada i Sant Fruitós de Bages, a l'est amb el Pont de Vilomara i Rocafort i Mura, al sud amb Sant Vicenç de Castellet, Castellgalí i Sant Salvador de Guardiola, i a l'est amb Rajadell i Fonollosa.

Es troba al centre de Catalunya, d'aquí que des dels anys 60 s'hagi utilitzat el lema "Manresa, Cor de Catalunya"

per referir-se a la ciutat, una denominació que s'ha recuperat en els darrers anys per a les estratègies de projecció exterior i increment de l'atractiu turístic del municipi.

El terme municipal de Manresa té una extensió de 41,66 km quadrats i, pel que fa a l'organització interna, la ciutat es divideix en 18 barris: Vall d'aura, Barri Antic, Passeig i Rodalies, Vic-Remei, Pl. Catalunya - Barriada de Saldes, Mion - Puigberenguer - Miralpeix, Poble Nou, Carretera Santpedor, Sagrada Família, Font dels Capellans, Escodines, Balconada, Viladordis, Sant Pau, Pare Ignasi Puig, Guix - Pujada Roja, Farreres - Suanya - Comtals - Sta. Caterina - L'Oller, Cal Gravat.

2.1.2. Demografia

Evolució poblacional

Actualment Manresa té una població de 74.655 habitants¹. El nombre d'habitants va anar creixent de forma accentuada fins que l'any 2009 es va estancar al voltant dels 76.000 habitants fins arribar l'any 2015 a una població inferior als 75.000. Aquest fet ha provocat que Manresa perdi la categoria de "gran ciutat", un títol que dona el

¹ Font: Idescat. Padró Municipal d'habitants 2015.

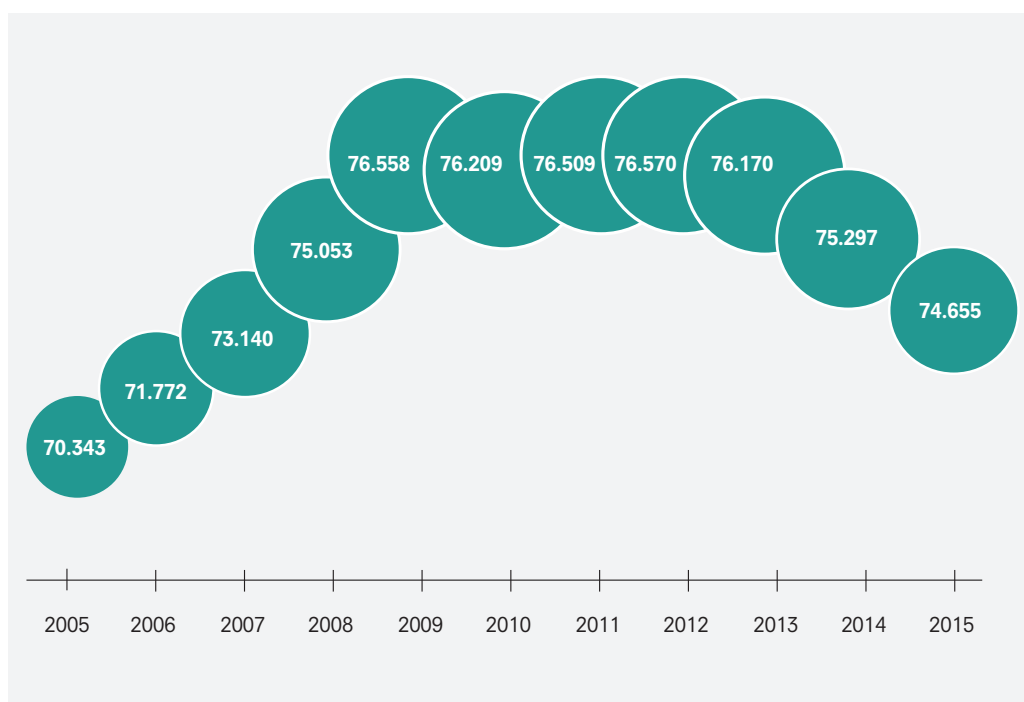
L'evolució de la població que s'ha produït a Manresa en les darreres dècades ha vingut donat pel saldo migratori

Govern central als municipis que sobrepassen els 75.000 habitants i que s'actualitza cada quatre anys. Amb la pèrdua d'aquesta categoria, Manresa deixa d'ingressar 3,5 milions d'euros de transferències de l'Estat durant els pròxims 4 anys (878.000 euros anuals,

que suposen l'1,15% del Pressupost municipal). Aquesta pèrdua d'ingressos tindrà un impacte força negatiu per al consistori que, en els darrers anys, ja ha hagut de reduir el seu pressupost a conseqüència de la crisi econòmica.

Gràfic 2. Evolució de la població. Manresa 2005-2015.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT).

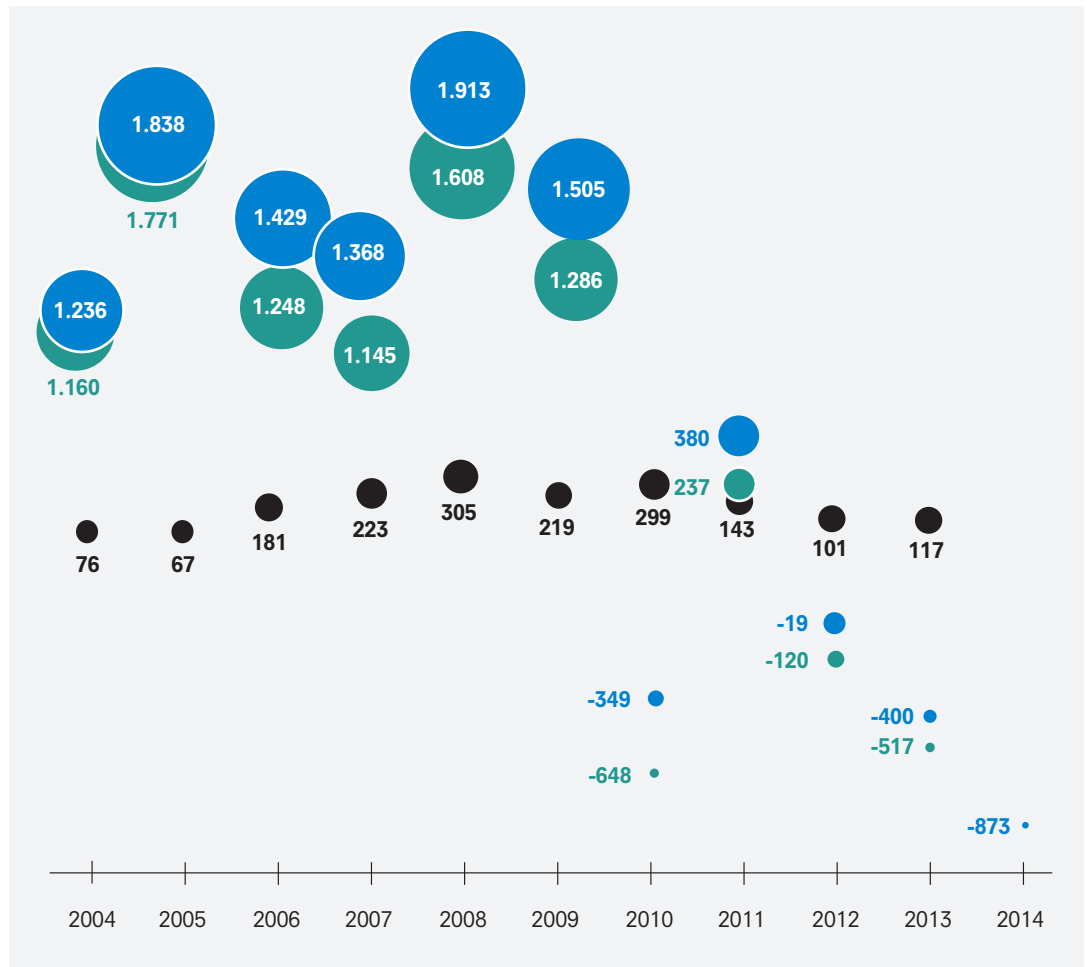
L'evolució de la població que s'ha produït a Manresa en les darreres dècades ha vingut donat, com mostra el següent gràfic, pel saldo migratori, mentre que el saldo natural (relació entre naixements i defuncions) s'ha mantingut pràcticament inalterable en els darrers anys. Cal apuntar, en aquest sentit, que la ten-

dència descendent del nombre d'habitants coincideix amb l'inici de la crisi econòmica que, a nivell català, ha provocat una baixada del saldo migratori, ja sigui per una disminució del nombre de persones que arriben com per un augment de persones immigrades que decideixen tornar als seus països d'origen.

Gràfic 3. Evolució del creixement del la població. 2004-2014.

Font: Elaboració del CERC a partir de dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT)

● Creixement ● Saldo Natural ● Saldo Migratori

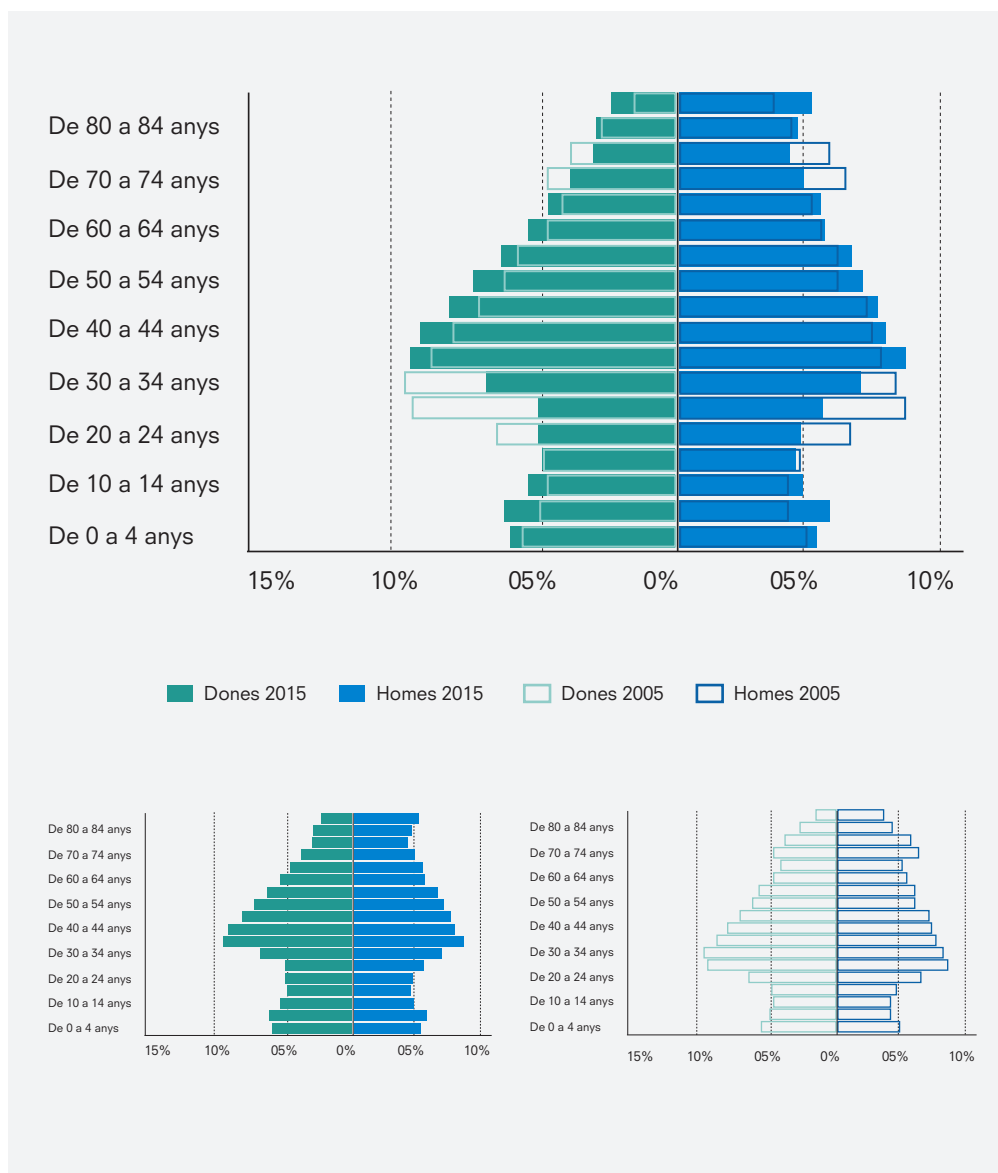
La piràmide de població de l'any 2005 indicava una majoria de població tant masculina com femenina en les edats entre 25 i 45 anys. Deu anys més tard, aquest grup d'edat s'ha reduït força, especialment en el cas de la població masculina. Aquesta variació es pot relacionar amb la reducció de l'arribada de població immigrant a Manresa que, com s'apunta en els propers gràfics, s'ha donat en els darrers anys i que majoritàriament es

troben en aquests grups en edat de treballar. Així mateix, un aspecte a ressaltar és l'augment de la població de 0 a 9 anys respecte el 2005, fent de Manresa una ciutat amb una població infantil més àmplia que altres municipis de la província².

² L'any 2015 Manresa comptava amb un 16,1% de població menor de 15 anys, mentre a la província de Barcelona el percentatge es troba en el 15,6%. Font: Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT).

Gràfic 4. Piràmide d'edats. Comparativa 2005 – 2015.

Font: Elaboració del CERC a partir de dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT).

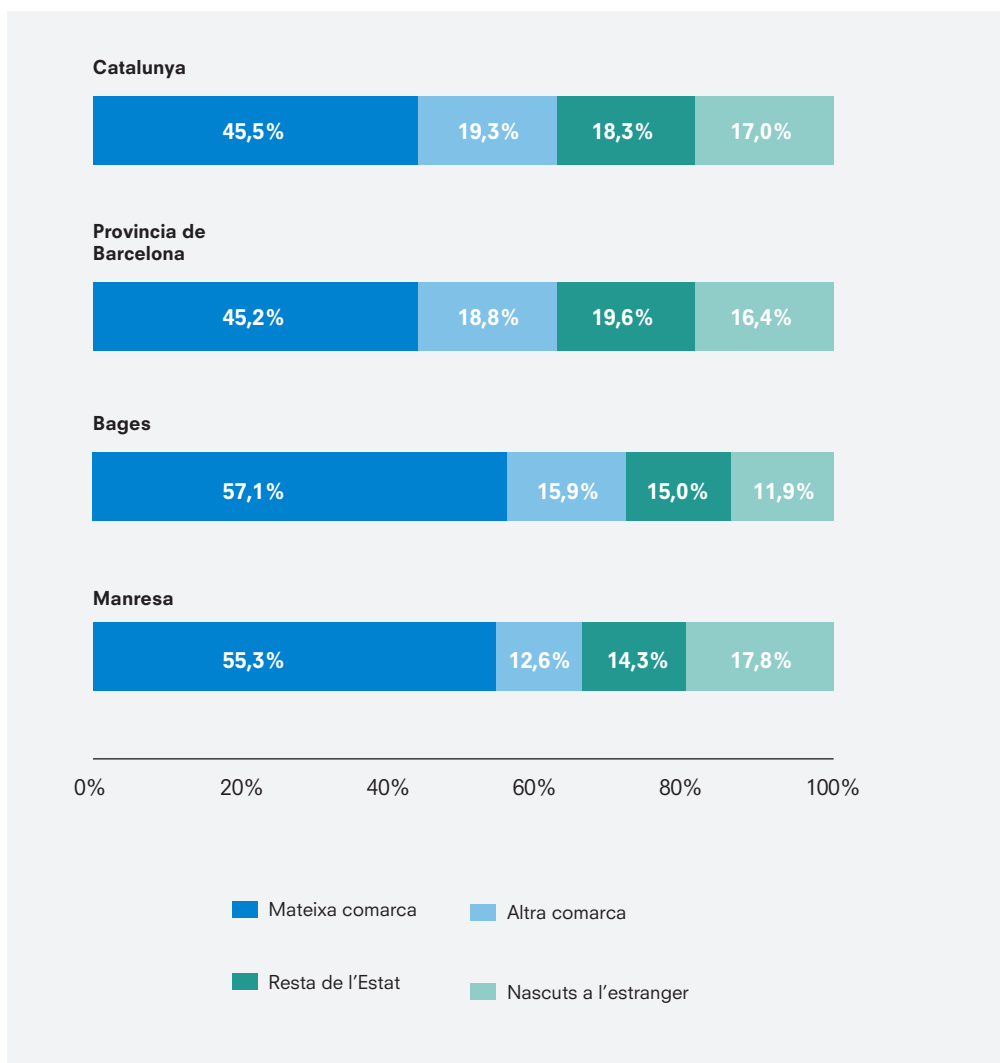
Origen de la població

La comarca del Bages i la ciutat de Manresa compten amb uns percentatges de població nascuda a la mateixa comarca (57,1% i 55,3%, respectivament) superiors als de Catalunya (45,4%) i la pro-

vincia de Barcelona. Tanmateix, Manresa presenta alhora un percentatge superior de persones nascudes a l'estranger (17,8%) que la resta de realitats territorials analitzades.

Gràfic 5. Població segons lloc de naixement. Manresa. 2015 .

Font: Elaboració del CERC a partir de dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT)

Aquesta realitat ha fet que des de l'Ajuntament s'hagin posat en marxa diversos projectes vinculats a l'acollida i l'acompanyament de les persones immigrades residents a Manresa. En aquest sentit, el primer objectiu del consistori ha estat realitzar un buidatge estadístic continuat a partir de les dades del patró, una tasca que es realitza des de l'any 2000 i que ha per-

mès, a través dels diversos Programes (Programa d'Immigració i Ciutadania en els seus inicis i Programa d'Acollida des de 2011), mantenir un seguiment constant d'aquesta realitat.

La població d'origen marroquí és la més present entre la població estrangera de Manresa, suposa el 7,19% del total poblacional i un 45,72% de

14 - Revisió i actualització del Pla d'Acció Cultural de Manresa

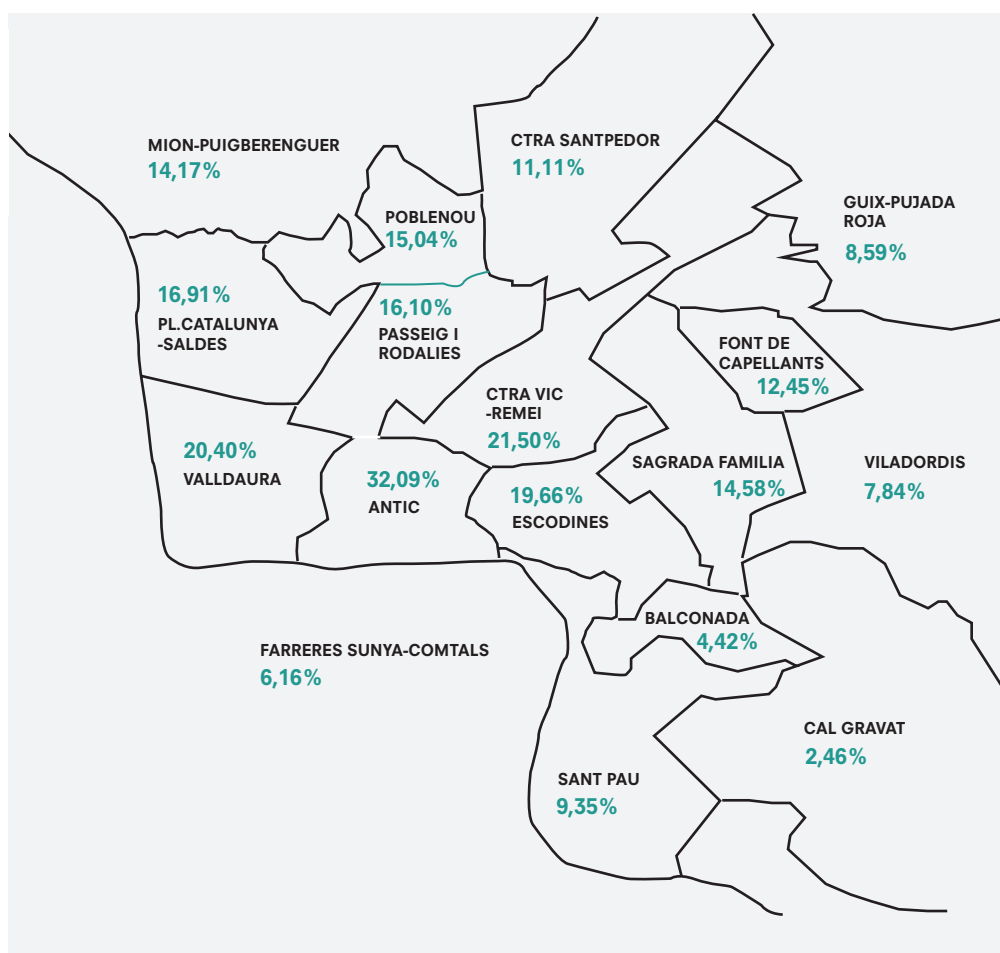
la població immigrant³. El segon grup nacional amb més presència a la ciutat és el procedent de Romania (1,86% del total poblacional) i, en tercer lloc el procedent de la República Popular de la Xina (0,82% de la població total). El barri amb un major percentatge de població estrangera és l'Antic, on més d'un 30% de la població empadronada

³ Font: Anàlisi Semestral de la Població immigrada de Manresa. 30 de juny de 2015. Programa d'Acollida. Ajuntament de Manresa.

és d'origen estranger, seguit pels barris de Vic-Remei, Valldaura i Escodines. Aquests quatre barris són limítrofs uns amb els altres i es troben situats al nucli urbà central de la ciutat. Per tant, la diversitat cultural i lingüística és un tret característic i un repte a tenir en compte en qualsevol estratègia a nivell de ciutat, i especialment en aquelles iniciatives que vulguin abordar aquestes zones del municipi.

Taula 1. Immigració percentual per barris de Manresa. 2015.

Font: Anàlisi Semestral de la Població immigrada de Manresa. 30 de juny de 2015. Programa d'Acollida. Ajuntament de Manresa.

Realitat socioeconòmica

La taxa d'atur de Manresa és superior a la de la província de Barcelo-

na, tot i que s'ha reduït respecte el 2012, i ha tornat al 17,4% que tenia el 2009, quan es va iniciar la crisi econòmica.

Taula 2. Evolució de la taxa d'atur.

Font: Elaboració del CERC a partir de dades publicades per l'Àrea de Desenvolupament Econòmic i Ocupació de la Diputació de Barcelona (Programa HERMES). Dades anuals.

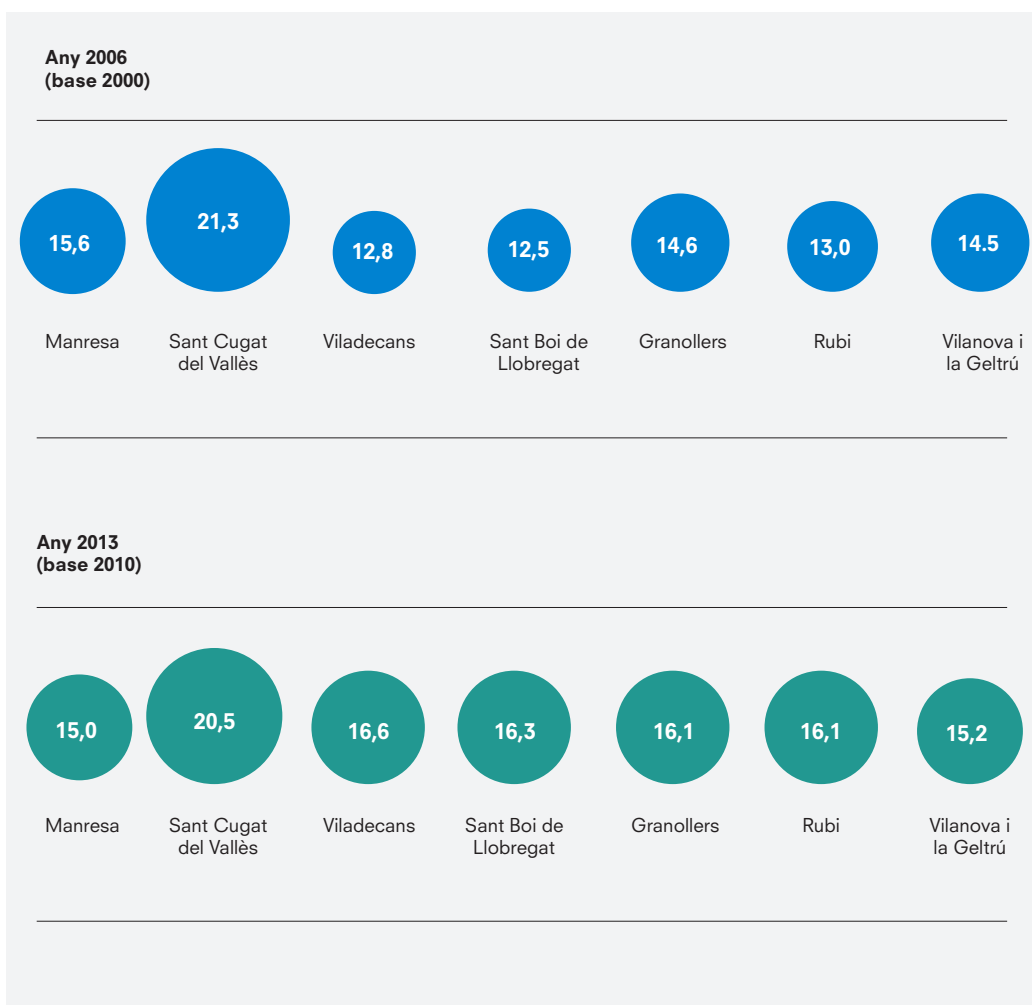

Pel que fa a la Renda Familiar Disponible Bruta per habitant, en comparar Manresa amb altres ciutats amb un nombre d'habitants similar, es detecta una renda mitjana lleugerament inferior respecte els municipis com-

parats. Val a dir que la RFD per habitant de Manresa ha disminuït lleugerament entre 2006 i 2013, a diferència de la tendència creixent de la majoria de municipis comparats.

Taula 3. Evolució de la Renda Familiar Disponible Bruta per habitant (milers d'euros).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT).

2.1.3. El Centre Històric

Aquest apartat del Diagnòstic se centra en el Centre Històric per la importància que aquest barri té en el projecte de ciutat actual i, per tant, tindrà també un pes central en la definició de les línies que orientaran la política cultural de Manresa en els propers anys.

El Centre Històric és un dels noms com s'anomena al nucli històric de Manresa (també s'anomena barri vell, casc antic o nucli antic), integrat pel Barri Antic i part del barri de les Escodines i del de Vic-Remei. La seva riquesa patrimonial fa que tot el conjunt estigui inclòs en l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalu-

nya. El barri es desenvolupa en arcs concèntrics, partint dels eixos dels dos turons: Puigcardener i Puigmercadal. Els carrers que el componen són estrets i tortuosos (urbanisme medieval), respiren i són presidits per dues places importants (Plaça Major i Plaça del Carme) i diverses placetes secundàries.

Al s. XIV la muralla allargava el seu perímetre incloent els primers ravals de la ciutat medieval: la plana de Sant Miquel, la Vilanova, el Born i les Piques, el llarg carrer de Sobre-roca i la Cuirateria (sta. Llúcia).

Es tracta d'una zona que va quedar molt malmesa als s. XVIII-XIX, tot i que es va fer una tasca de reconstrucció en diferents moments, durant les darreres dècades del segle XX, va patir un procés intens de degradació urbanística que va anar buidant-lo de població i d'activitat.

Per tal d'intentar recuperar la riquesa del barri antic, l'Ajuntament de Manresa ha desenvolupat en els darrers anys un pla per tal de donar resposta a les necessitats de rehabilitació del nucli: el Pla integral de rehabilitació del Nucli Antic (PIRANA) del 2001, que va permetre, gràcies al finançament derivat de la Llei de Barris, realitzar una sèrie d'intervencions entre 2004 i 2011.

Aquestes intervencions van suposar una inversió de 16,6M€ que es van desplegar a partir de sis projectes estratègics:

- Renovació urbana
- Urbanització i millora de l'espai públic
- Operacions bàsiques de mobilitat
- Equipaments públics
- Ajuts a la rehabilitació
- Programes socials

Les principals intervencions van ser la construcció de noves promocions d'habitatges als sectors Barreres-Quatre Cantons, Escodines, Arbonés i Balç; intervencions sobre places i carrers (places de Valldaura, Gispert, Llisach, Montserrat i Carme, a més de la Baixada del Pòpul i els carrers Talamanca i Campanes); l'actuació sobre la façana sud de la ciutat, des del pont Vell al pont de Sant Francesc; i la construcció i renovació d'equipaments per a usos socials.

Un altre gran projecte que afecta directament el Centre Històric és el Pla Especial de la Fàbrica Nova. La família propietària d'aquest edifici patrimonial el va vendre l'any 2008 a un promotor privat (Servihabitat XXI SA, la línia de serveis immobiliaris de La Caixa, actualment Criteria). El projecte inicial recollia la construcció d'habitatges, un pàrquing subterrani, un gran complex comercial i un parc, però finalment aquest projecte no va tirar mai endavant i fins ara ha quedat parat. Tanmateix, aquesta situació sembla que finalment s'ha desencallat i el projecte s'ha modificat amb actuacions pactades amb la promotora que permetran adequar tot un seguit de carrers del cen-

La rehabilitació i reactivació del Centre Històric continua sent un objectiu de l'Ajuntament de Manresa, tot i que les limitacions pressupostàries fan difícil portar a terme nous plans integrals que ajudin en aquest sentit.

tre urbà i fins a 4.000 metres quadrats d'un terreny situat en l'àmbit de l'antiga indústria. Per tant, tot i que l'edifici de la fàbrica continuarà sense arranjarse, el nou Pla Especial i el compromís dels promotors privats permetrà un canvi en la fisonomia de l'entorn urbà pròxim. Amb aquestes intervencions es pretén resoldre la connexió de les Escodines amb el barri antic, arranjar tot l'entorn, adequar la plaça de Sant Ignasi i donar nous accessos al Museu Comarcal.

El document de modificació urbanística inclou una previsió de 264.615 euros per adequar el terreny on fa deu anys s'havia de fer un pavelló. Paral·lelament el consistori enllestirà el centre d'acollida de pelegrins a l'antic Col·legi de Sant Ignasi i actual Museu Comarcal, una actuació que té un pressupost d'1,3 milions d'euros.

Ara bé, més enllà de les millores en l'entorn urbà del nucli històric, el gran repte d'aquesta zona de Manresa és la repoblació que suposaria la conseqüent revitalització social, comercial i cultural, i actualment el parc d'habitatges d'aquesta zona es troba força malmès, una situació que encara va empitjorar amb l'esclat de la bombolla immobiliària i la crisi econòmica.

Val a dir, però, que a nivell comercial i de restauració el barri manté certa oferta que inclús s'ha anat ampliant amb nous petits comerços en els darrers anys i, a nivell cultural, el Centre Històric compta amb algunes entitats de referència, com Els Carlins, el Cer-

cle Artístic de Manresa, l'Agrupació Cultural del Bages i, més recentment, Òmnium Cultural. Així mateix, el present any 2016 s'ha creat l'associació L'Antic, formada per comerciants i veïns i veïnes del barri per fomentar l'activitat social del nucli històric, i que entre d'altres ha organitzat algunes activitats culturals.

Per tant, la rehabilitació i reactivació del Centre Històric continua sent un objectiu de l'Ajuntament de Manresa, tot i que les limitacions pressupostàries fan difícil portar a terme nous plans integrals que ajudin en aquest sentit. Enguany, però, en el marc de l'Eix 4 del Pla de Govern 2016-2019 de la ciutat, que fa referència a l'"Impuls al Centre Històric", el consistori ha nomenat un Comissionat per a aquesta àrea, per tal que iniciï les tasques d'anàlisi i dinamització d'aquesta zona de la ciutat.

Els principals equipaments i espais amb ús cultural es recullen al següent mapa.

Mapa 2. Centre Històric de Manresa i principals equipaments i espais culturals

Font: Elaboració pròpia.

1. Centre d'Interpretació del Carrer del Balç	8. Espai Plana de l'Om
2. L'Anònima	9. Auditori de Sant Francesc.
3. Teatre dels Carlins	10. El Sielu
4. Museu Comarcal de Manresa	11. Òmnium Cultural
5. Cercle Artístic de Manresa	12. Casal de les Escodines
6. Conservatori Municipal de Música de Manresa	13. Sala Gòtica de l'Hospital de Sant Andreu
7. Teatre Conservatori	14. Sala Gòtica de la Basílica de Santa Maria de la Seu

A més dels equipaments culturals, al Centre Històric també es realitzen esdeveniments i activitats culturals a diversos punts de l'espai públic:

Plaça de la Reforma, Plaça Major, Parc de la Seu, Plaça de Sant Domènec, Plaça de la Plana de l'Om, entre d'altres.

2.1.4. Els agents culturals

L'Ajuntament

L'organització de l'Ajuntament de Manresa ha patit canvis significatius en els darrers anys, que han tingut efectes directes en la gestió i les competències de la política cultural de la ciutat.

Actualment la Secció de Cultura es troba dins del Servei d'Ensenyament, Cultura i Esports i gestiona els programes, equipaments, recursos i serveis derivats de la política cultural municipal, alhora que es coordina amb els òrgans de direcció dels organismes autònoms relacionats amb la Regidoria de Cultura: la societat municipal Manresana d'Equipaments Escènics SL, el Centre per a la Normalització Lingüística Montserrat, i la Fundació Fira Mediterrània de Manresa.

Respecte a la situació del 2009, quan es va fer l'anterior Pla d'Acció Cultural, la Secció de Cultura ha patit canvis significatius provocats per la pèrdua de personal i per la reubicació de les competències de Festes a una altra Regidoria diferent de la de Cultura. Així, des de principis de 2016, les responsabilitats polítiques vinculades a festivitats són compartides amb les de turisme sota una mateixa regidoria, la Regidoria de Turisme i Festes. Val a dir, però, que l'actual Regidoria de Festes coordina la Festa de l'Aixada i la Festa Major, mentre la resta d'esdeveniments del calendari festiu (Cavalcada de Reis, Carnestoltes, etc.) segueixen sent responsabilitats de la Secció de Cultura.

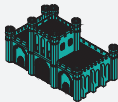

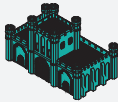
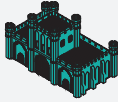
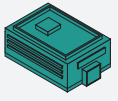

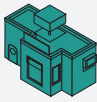
Aquesta reestructuració de responsabilitats polítiques també ha tingut efectes en l'equip tècnic de Cultura, en tant que un dels membres ha passat a dependre de la nova Regidoria de Festes, tot i que físicament continua tenint el seu lloc de treball a les dependències de Cultura, al Centre Cultural el Casino.

La següent taula mostra els canvis en l'estructura de recursos humans de la Secció de Cultura que s'han donat respecte l'any 2009:

- Els serveis centrals de cultura han perdut 2 auxiliars administratives i una tècnica A2.
- L'Arxiu Comarcal ha incrementat la plantilla amb una tècnica d'arxiu a jornada parcial.
- La Biblioteca del Casino ha incrementat la plantilla amb 2 auxiliars tècnics.
- Els dos centres cívics de Manresa han perdut una de les dues persones encarregades dels equipaments, tot i que mantenen els 2 auxiliars tècnics, un per a cada centre cívic.
- Manresa d'Equipaments Escènics, S.L (MEE) ha augmentat la seva plantilla amb 6 persones. Part d'aquest augment s'ha donat amb la incorporació de càrrecs de responsabilitat: un responsable de comunicació i premsa, un responsable del servei educatiu i un coordinador de sala.

Taula 4. Comparativa personal Servei de Cultura de l'Ajuntament de Manresa. 2009 – 2016.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades facilitades per l'Ajuntament de Manresa i el Mapa de Lectura Pública de Catalunya 2014.

Servei / Equipament	Titularitat	Personal municipal	Altres administracions / Extern (privat)	Canvis respecte 2009	Total
 Serveis centrals de Cultura / Centre Cultural Casino	Municipal	1 Cap de secció 1 Tècniques A1 3 Tècniques A2 1 Administrativa		- 2 administratives - 1 tècnica A2	6
 Museu Comarcal de Manresa	Municipal	1 Director 1 Tècnica especialista 2 Aux. tècnic equipament			4
 Arxiu Comarcal del Bages	Generalitat	1 Administrativa 1 Aux. tècnic equipament	1 Director (Generalitat) 1 Tècnica d'arxiu (jornada parcial)	+ 1 tècnica d'arxiu (jornada parcial)	4
 Centre Cultural el Casino	Municipal	1 Tècnica A2 1 Aux. tècnic equipament			2
 Biblioteca Casino	Municipal	8 Aux. tècnics 1 Encarregat equipament 2 Aux. tècnics equipament	1 Directora 5 Bibliotecaris (Diputació de Barcelona) * Per al 2017 està prevista la incorporació d'un/a sostdirector/a	+ 2 Aux. tècnics	17
 Biblioteca Ateneu Les Bases (inaugurat el 2012)	Municipal / concessió administrativa		1 Directora 1 Bibliotecàries (Diputació de Barcelona) 4 Aux. tècnics (entitat concessionària)		6
 Centres cívics	Municipal	1 Encarregat d'equipament 2 Aux. tècnics equipament		-1 Encarregat d'equipament	3
 Manresana d'Equipaments Escènics	Societat Limitada Municipal		1 Gerent 1 Cap tècnic 5 Tècnics 1 Responsable de premsa i comunicació 1 Cap administració 1 Administrativa 1 Responsable Servei educatiu 3 Taquillers 3 Personal neteja 2 Coordinadors sala	- 1 Taquillers - 2 Tècnics + 1 Responsable comunicació i premsa + 1 Aux. administrativa + 1 Responsable servei educatiu + 3 Personal neteja + 1 Coordinador sala	19
TOTAL					61

22 - Revisió i actualització del Pla d'Acció Cultural de Manresa

Pel que fa al pressupost municipal en cultura, en la darrera dècada ha experimentat canvis importants:

- El pressupost més alt en cultura a Manresa va ser el corresponent a l'exercici 2007 degut, en part, a inversions. Amb l'inici de la crisi el 2008 el pressupost es redueix considerablement, però és entre els anys 2009 i 2010 que la disminució de recursos es fa més palesa i el pressupost en cultura es redueix a la meitat.

- En termes absoluts, entre 2006 i 2008 es dona un increment important coincidint amb les inversions i la posada en funcionament de nous equipaments culturals (Kursaal, Casino, Conservatori, etc.).

- En termes relatius, el pes del pressupost en cultura sobre el total del pressupost municipal s'ha anat reduint des

de 2007, quan representava un 13% fins a arribar al 3,6% del 2014. Fins i tot si s'exclouen exercicis excepcionals com els de 2006 i 2007, les dades de la taula fan evident que el percentatge del pressupost municipal ha passat del voltant del 7% a menys del 4% en menys d'una dècada.

- Entre 2008 i 2014 el pressupost municipal en cultura s'ha reduït un 68%.

Per tant, es pot afirmar que les capacitats de les polítiques culturals de Manresa s'han vist molt afectades per la pèrdua de recursos dels darrers anys. Una situació que a nivell global de ciutat encara es veurà agreujada per la pèrdua de la categoria de gran ciutat i l'aportació estatal de 878.000 euros associada, almenys fins a la nova revisió el gener de 2019.

Taula 5. Evolució del pressupost municipal en cultura i pes sobre el total.

Font: Elaboració del CERC a partir de les dades publicades pel SIEM (Direcció de Serveis de Planificació Econòmica - Àrea d'Hisenda, Recursos Interns i Noves Tecnologies de la Diputació de Barcelona)

Nota: a partir de l'any 2010, les despeses de cultura s'integren en el capítol 33 de Cultura, que inclou les antigues subfuncions 451, 452 (oci i temps lliure) i 453 (patrimoni històric).

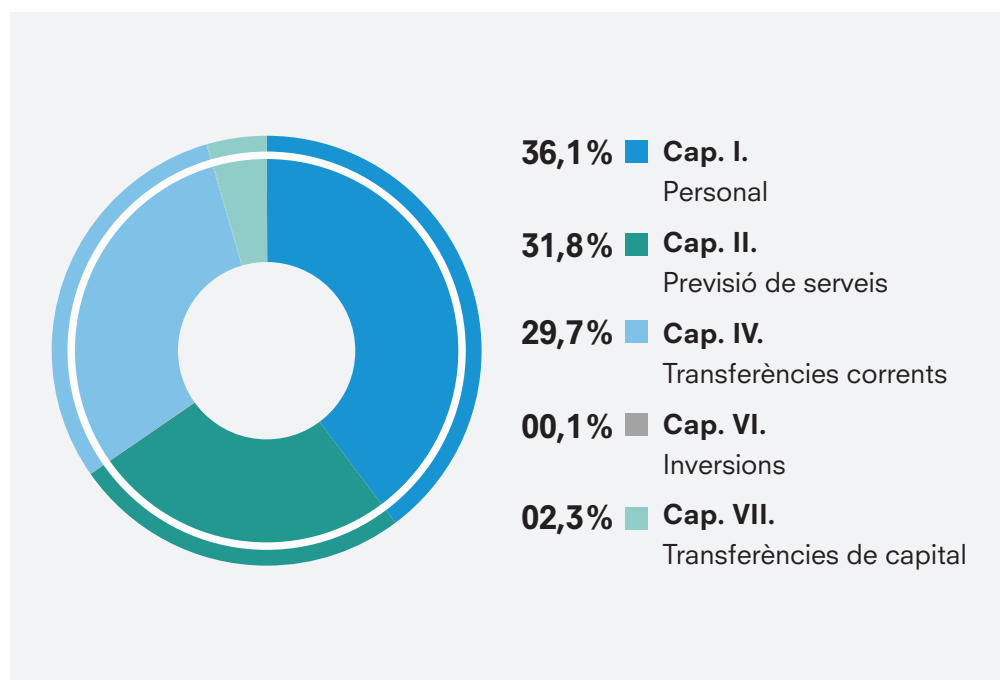
Manresa	Pressupost cultura	Pressupost Ajuntament	% cultura
2004	5.508.588,7 €	56.964.766,4 €	9,7%
2005	4.883.201,0 €	64.973.214,3 €	7,5%
2006	9.415.971,2 €	85.918.206,8 €	11,0%
2007	11.988.743,3 €	91.220.226,1 €	13,1%
2008	8.219.280,0 €	116.964.596,3 €	7,0%
2009	6.369.382,9 €	97.703.445,9 €	6,5%
2010	3.192.447,1 €	91.727.881,5 €	3,5%
2011	3.300.561,8 €	77.902.587,4 €	4,2%
2012	2.786.297,5 €	75.710.383,9 €	3,7%
2013	2.601.915,9 €	72.827.370,5 €	3,6%
2014	2.600.228,5 €	72.295.686,0 €	3,6%

Pel que fa a la distribució del pressupost municipal en cultura l'any 2014, el 36% correspon a despeses de personal (capítol I), el 32% a despeses corrents i serveis (capítol II), que inclou subministraments, materials, despeses de serveis i treballs realitzats per empreses alienes contractades per l'Ajuntament; i un altre 30% correspon al capítol IV (transferències corrents), que són les aportacions a altres entitats per finançar operacions corrents. Dins d'aquest capítol IV es troba l'aportació

de l'Ajuntament a l'empresa municipal Manresana d'Equipaments Escènics, S.L. (d'acord al pressupost 2016, enguany l'aportació de l'Ajuntament a aquesta entitat ha estat de 539.282 €). Pel que fa a les transferències de capital (capítol VII), només representen un 2,3% en el pressupost municipal en cultura, aquest capítol està destinat a pagament de crèdits per finançar operacions de capital que hagin finançat inversions reals.

Gràfic 5. Distribució del pressupost municipal en cultura per capítols. 2014

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIEM (Direcció de Serveis de Planificació Econòmica - Àrea d'Hisenda, Recursos Interns i Noves Tecnologies DIBA).

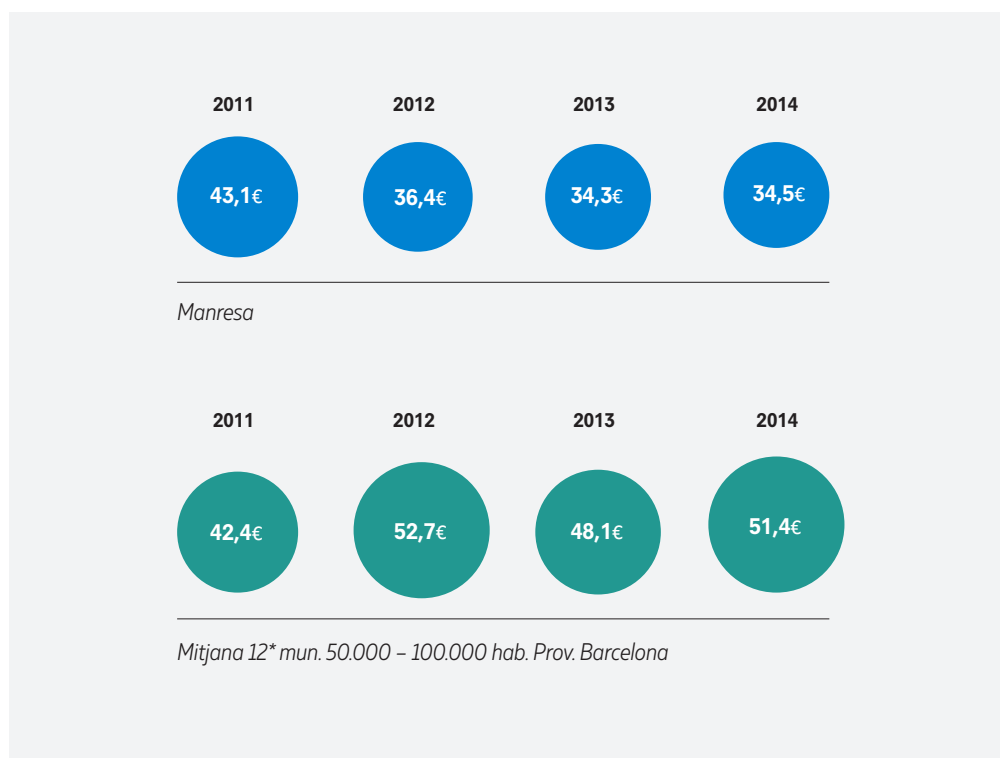

La despesa en cultura per habitant a Manresa és força menor que a la mitjana de municipis assimilables en població de la província de Barcelona. Cal apuntar, però, que aquest desequilibri

respecte a altres realitats s'inicia l'any 2012, ja que el 2011 la despesa en cultura per habitant era igual a la mitjana de la resta de municipis.

Taula 6. Evolució de la despesa en cultura per habitant.

Font: Elaboració del CERC a partir de les dades publicades pel SIEM (Direcció de Serveis de Planificació Econòmica - Àrea d'Hisenda, Recursos Interns i Noves Tecnologies de la Diputació de Barcelona).

Pel que fa a la metodologia de treball dels Serveis de Cultura, cal apuntar que la limitació de recursos econòmics i humans dificulta la consolidació de dinàmiques de treball col·laboratiu, tant internament com amb d'altres àrees del consistori. Cada tècnica és responsable de diversos programes i hi ha poc marge pel treball conjunt i la creació de sinèrgies, tot i que sí que es dona col·laboració regular i suport mutu en tasques del dia a dia.

La dificultat per poder integrar un sistema de treball més col·laboratiu es veu més agreujat per l'actual estruc-

tura organitzativa, explicada anteriorment (dues regidories, una de Cultura i una de Festes), que no facilita una bona coordinació entre els projectes i activitats que es desenvolupen. Així mateix, el fet que l'equip tècnic i polític de la Regidoria de Cultura es trobi físicament en unes dependències (el Centre Cultural el Casino) i la resta d'àrees en altres equipaments (a l'Edifici Casa Consistorial, l'Edifici Plaça Major, Edifici Infants, etc.), tampoc afavoreix la col·laboració regular.

Tot i així, cal apuntar que els Serveis de Cultura, tot i trobar-se en una situació

certament infradotada pel que fa a recursos i personal, es fa càrrec de part important de la programació cultural de la ciutat (programació expositiva del Centre Cultural del Casino, cicles Pessics de Vida i Pessics de Saviesa, visites guiades Manresa Desconeguda, Festival Literari Tocats de Lletra, celebracions del calendari festiu, etc.). En aquest sentit, cal dir que, en els darrers anys s'ha intensificat la col·laboració entre l'Ajuntament i les entitats i col·lectius de la ciutat per l'execució de moltes d'aquestes iniciatives. Aquesta dinàmica de funcionament ve motivada, d'una banda, per l'escassetat de recursos de la Regidoria, però també per un convenciment entre l'equip tèc-

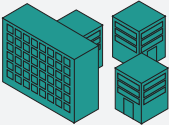
nic i polític de que ens trobem en una nova etapa en la que les administracions públiques han de jugar un paper de facilitador de l'activitat i la programació cultural de la ciutat, no tant un agent programador independent del sector associatiu o privat.

Entitats i col·lectius

Manresa compta amb una riquesa associativa important en l'àmbit cultural, que s'ha incrementat en els darrers anys. En efecte, ha augmentat el nombre d'entitats culturals i també la ràtio d'aquestes entitats per cada 1.000 habitants.

Taula 7. Entitats culturals de Manresa i comparativa amb altres realitats. 2008 – 2016.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades publicades pel Departament de Justícia, Generalitat de Catalunya (actualitzades a data març de 2016) i Guia d'Entitats del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya (maig de 2008).

Entitats culturals	2008	2016
	Manresa 184 2,52 x 1000hab.	Manresa 269 3,60 x 1000hab.
	Bages 527 2,98 x 1000hab.	Bages 743 4,31 x 1000hab.
	Província Barcelona 12.960 2,43 x 1000hab.	Província Barcelona 20.180 3,65 x 1000hab.

Els reptes que es plantejaven al PAC 2009 són encara vàlids en relació al replantejament de les estratègies de suport a les entitats.

Tot i així, com veurem més endavant, els reptes que es plantejaven al PAC 2009 són encara vàlids en relació al replantejament de les estratègies de suport a les entitats. En aquest sentit, tot i que en aquest temps han aparegut noves iniciatives associatives i les entitats continuen sent molt actives, actualment no hi ha espais d'interlocució de conjunt, el Consell Municipal de Cultura està inactiu des de fa anys i la comunicació entre el món associatiu i l'Ajuntament es basa més en relacions personals que no pas en estructures i mètodes formals.

Les entitats del Centre Històric

Aquest 2016 ha aparegut una nova iniciativa associativa que centra la seva activitat en el Centre Històric. Es tracta del col·lectiu. L'Antic, un col·lectiu format per comerciants, veïns i veïnes d'aquesta zona de la ciutat que té l'objectiu de revitalitzar el barri a partir de diverses iniciatives culturals, esportives, comercials i gastronòmiques. Tot i que aquesta entitat té encara poc recorregut, la seva feina està sent molt ben valorada tant per la ciutadania com per les entitats i l'Ajuntament, ja que busquen constantment la participació i la implicació d'altres agents.

A més d'aquesta entitat, el Centre Històric acull altres iniciatives associatives i col·lectives, algunes d'històriques, com és el cas dels Carlins i el Cercle Artístic Manresa, i d'altres amb menys recorregut però també a tenir en compte per a l'estratègia de revitalització del barri com l'Ateneu La Sèquia, un cen-

tre social "okupat" que també realitza activitats culturals.

Sector privat

Al diagnòstic realitzat al Pla d'Acció Cultural 2009 s'apuntaven una sèrie d'iniciatives privades en l'àmbit cultural. A continuació se'n fa un repàs per tal de detectar variacions importants.

Taula 8. Agents culturals privats de Manresa. 2009 – 2016.

Font: Elaboració pròpia.

Aquesta taula no és un recull exhaustiu de tots els agents privats que operen actualment a la ciutat. Els criteris de selecció s'han basat en l'anàlisi realitzada el 2009 i en la intenció de recollir aquells agents més significatius que permeten fer una fotografia aproximada de la situació actual del sector cultural privat a la ciutat.

	2009	2016	Observacions
Editorial i llibreries	Llibres Parcir	Llibres Parcir	
	Angle Editorial	-	Angle Editorial es va fusionar amb Cossetània Edicions l'any 2012, i es va crear l'empresa 9 Grup Editorial. Actualment Cossetània ja no té accionariat manresà.
	Zenobita Edicions	Zenobita Edicions	
	-	Llibreria Papasseit	Inaugurada l'any 2014. A més de la venda, la llibreria organitza diverses activitats culturals durant l'any.
	Papers	-	
	Abacus	Abacus	
	Propaganda pel Fet!	Propaganda pel Fet!	Gestionen la sala de concerts Stroika i la Casa de la Música
	La General d'Espectacles	La General d'Espectacles	
Música i producció d'esdeveniments	Madma. Produccions musicals	-	Continua existint però actualment es troba ubicada a Cerdanyola del Vallès.
	Victori Produccions Artístiques	Victori Produccions Artístiques	
	Centre de Pedagogia Musical Activa, l'Esclat	Centre de Pedagogia Musical Activa, l'Esclat	
	Produccions Musicals Kay Manresa	Produccions Musicals Kay Manresa	
	Sibelius. La casa dels pianos	Sibelius. La casa dels pianos	Comerç dedicat a la venda d'instruments musicals.
	El Sielu	El Sielu	Sala de festes i concerts.
	La Carpa del Riu	La Carpa del Riu	Sala de festes i concerts.
	Voilà	Voilà	Cafè-teatre amb programació musical i cultural.
	Silenci	Silenci	S'inaugura l'any 2009
	Via Fora / D'Arrel	-	Des de 2016 s'hi ubica Òmnium Cultural, que programa música en directe no de forma regular.
	La Peixera	-	Ara s'anomenen el Cafè del Taller i han disminuït programació cultural. Ara només presenten llibres esporàdicament

Sector	2009	2016	Observacions
Música i producció d'esdeveniments	La Gramola	La Gramola	Bar amb programació musical
	-	Reptilia	Bar musical especialitzat en flamenc i altra música d'arrel andalusa
	Esclat	Esclat	Escola de música
	Solans	Solans	Botiga especialitzada en instruments musicals. Col·laboren en la venda d'entrades per a concerts i sponsoritzen programacions musicals.
	Sibelius	Sibelius	Botiga d'instruments musicals. També organitzen tallers musicals i concerts de joves pianistes i col·laboren en la venda d'entrades.
	-	Ad Libitum	Escola de música.
Audiovisual i cinema	Manresa CRASH Serveis Audiovisuais	Manresa CRASH Serveis Audiovisuais	
	Cinemes Atlàntida	-	El 2012 aquestes sales de cinemes van tancar les portes per qüestions econòmiques. Aquest era el darrer cinema que es mantenia el centre de la ciutat.
	Multicinemes Bages Centre	Multicinemes Bages Centre	Situats al Camí Trullols, a la perifèria de la ciutat.
	Cinefilms Productions	-	Productora cinematogràfica interessada especialment en el documental ja desapareguda.
Consultoria	Transversal, Produccions Culturals	Grup Transversal Cultura i Comunicació	Ha passat a ser el Grup Transversal amb seu a Barcelona i a Sant Fruitós del Bages
	Cove d'art	-	Empresa de gestió de projectes culturals especialitzada en la direcció, coordinació i execució de projectes artístics desapareguda.
	Arqueociència Serveis Culturals	-	Va tancar.
Galeries	Rua X d'Art	-	Va tancar l'any 2010 després de vuit anys d'activitat.
	Art-7	-	Ha estat la darrera galeria en tancar les seves portes.
	-	Espai Rubiralta	És un restaurant però programen exposicions.
	-	D'Art	Espai escola d'art que programa exposicions.
	-	Espai per Art	Escola d'art que realitza algunes exposicions.
Escoles de dansa	Bages Dansa	Bages Dansa	És una associació que agrupa diverses empreses dedicades a la formació de dansa.
	Escola de ball Swing Manresa	Escola de ball Swing Manresa	
	-	Royal Dance	
Escoles teatre	-	La Central del Teatre	
	-	Manresa Teatre Musical	

La desaparició de Caixa Manresa l'any 2010 a partir de la fusió amb Caixa Catalunya i Caixa Tarragona, donant lloc a Catalunya Caixa (que actualment ha passat a formar part de l'entitat BBVA), ha tingut un impacte molt significatiu en la realitat cultural de la ciutat, en tant que la tasca cultural realitzada a través de la seva obra social pràcticament ha desaparegut a la ciutat. Cal dir amb tot que l'auditori de La Plana de l'Om, gestionat antigament per la Fundació Caixa Manresa, va ser cedit el 2014 a l'Ajuntament i es gestiona com a part dels equipaments escènics de la ciutat.

2.1.5. Els sectors culturals

Gran part dels principals elements que caracteritzen la realitat cultural de Manresa no han variat respecte l'any 2009, per tant, en aquest apartat l'anàlisi se centra en els principals canvis que s'han donat en aquests 7 anys, tot posant especial atenció en aquelles qüestions de més rellevància a l'hora de planificar una estratègia cultural per als propers anys. L'anàlisi que es presenta tot seguit es complementarà, especialment pel que fa a l'acció municipal, amb la informació de l'apartat 2.2, que fa un seguiment de l'execució de les principals propostes recollides al Pla d'Acció Cultural de 2009.

Arts escèniques

Com ja s'apuntava al Pla d'Acció Cultural de 2009, el sector de les arts escèniques és el que té una major potència en la realitat cultural manresana, un as-

pecte molt positiu i amb molta potencialitat però que també suposa riscos per la seva sobredimensió respecte a altres arts i disciplines, tot i que aquesta potència es concentra molt més en l'exhibició i el consum que no pas en la creació.

Des de la re-inauguració del Kursaal el 2007, aquest teatre ha anat incrementant el seu paper de centralitat, no només a nivell de ciutat sinó també de la comarca i de la Catalunya Central. L'anàlisi de les dades dels espais escènics de la ciutat dóna una bona mostra de la seva importància i la seva vitalitat. En comparar Manresa amb altres municipis de dimensions similars dins la província de Barcelona,⁴ veiem el següent:

- Els assistents totals als espais escènics per cada 1.000 habitants són quasi 4 vegades superiors a la mitjana.
- Així mateix, la despesa en espais escènics per habitant és també superior a la mitjana i també el percentatge de despesa sobre el total del pressupost municipal: 4% a Manresa i 2% de mitjana.
- Pel que fa a la mitjana de taquilla per funció, a Manresa és quasi tres vegades superior que a la mitjana de municipis comparats.
- El percentatge d'autofinançament dels espais escènics manresans és també superior: 62% davant d'un 36% de mitjana.

⁴ Els municipis comparats són: Cerdanyola del Vallès, Cornellà de Llobregat, Granollers, L'Hospitalet de Llobregat, Manresa, Ripollet, Rubí, Sabadell, Sant Cugat del Vallès, Sant Joan Despi, Terrassa, Vic, Viladecans i Vilafranca del Penedès.

Taula 9. Anàlisi comparativa de dades d'espais escènics. 2014.

Font: Cercles de Comparació Intermunicipals. Diputació de Barcelona.

		Manresa	Mitjana Municipis
	Total funcions a l'espai escènic per cada 1.000 habitants	3,1	1,8
	Butaques en espais escènics per cada 1.000 habitants	19,7	10,8
	Assistents totals als Espais Escènics per cada 1.000 habitants	1.268,2	349,0
	Despesa corrent en Espais Escènics per habitant (en euros)	33,4	12,4
	% de la despesa corrent en Espais Escènics sobre el pressupost corrent municipal	4%	2%
	Mitjana del taquillaatge per funció (públic general i familiar; en euros)	4.689,2	1.645,0
	% d'autofinançament per taxes, patrocini i preus públics	62%	36%

Manresana d'Equipaments Escènics, S.L. (MEES), constituïda l'any 2007. Tanmateix, la programació d'aquests espais corre a càrrec de l'Associació Cultural el Galliner, una entitat amb un gran reconeixement ciutadà que va ser

la principal promotora per a la recuperació del teatre Kursaal, tancat des dels anys 80.

En l'àmbit privat Manresa també compta amb la Sala Els Carlins, gestionada conjuntament per dues entitats sense

ànim de lucre, el Casal Familiar Recreatiu i la Fundació Cultura i Teatre. Aquest espai escènic amb un aforament per a 400 persones es troba situat al vell mig del nucli històric de Manresa.

La Sala Ciutat a què es feia referència al Pla d'Acció Cultural 2009 i que estava tancada des de 2007 va ser finalment enderrocada l'any 2015 en el marc de l'operació Fàbrica Nova al sector de les Escodines⁵. Aquest enderroc, com veurem més endavant, va ser el primer pas per ampliar l'espai urbanitzat de la plaça de Sant Ignasi i la seva urbanització, que es realitzarà en paral·lel a les obres de millora i ampliació del Museu Comarcal de Manresa.

Pel que fa a la formació en arts escèniques, els canvis més significatius respecte l'any 2009, són l'aparició de dues noves iniciatives privades de formació teatral, Manresa Teatre Musical i la Central del Teatre que van començar a funcionar l'any 2012. Pel que fa a l'Aula de Teatre, de titularitat pública i situada al Kursaal continua funcionant, així com els tallers organitzats pels Carlins que són també un referent a la ciutat.

Manresa forma part de la xarxa de Ciutats Amigues del Circ engegada per la Generalitat de Catalunya. En aquest sentit, cal destacar el paper que juga l'associació La Crica, nascuda l'any 2009, com a agent promotor d'aquesta disciplina a la ciutat. Aquesta entitat ofereix tallers i activitats formatives per

a públic infantil i adult a més de realitzar produccions pròpies. Per tant, el sector de les arts escèniques a Manresa, liderat pel Teatre Kursaal, ha anat incrementant el seu paper de centralitat en els darrers anys i es consolida com el buc insígnia de la cultura de la ciutat.

Patrimoni

Manresa compta amb una gran riquesa patrimonial, que en els darrers anys ha anat prenent més centralitat en la política cultural de la ciutat. Els canvis més significatius que s'han donat respecte el diagnòstic realitzat l'any 2009 són els següents:

- L'estiu de 2011 es va inaugurar el Centre d'Interpretació Carrer del Balç, una via que formava part del nucli de la ciutat medieval sorgit a l'entorn del mercat, a la plaça Major. Aquest projecte ofereix un muntatge amb recursos multimèdia que posa en valor el conjunt patrimonial i que permet descobrir com era la Manresa del segle XIV. La gestió del Centre està realitzada per una empresa externa que ofereix rutes i activitats per a escolars, famílies i públic general i, alhora, el lloguer de l'espai per a activitats de caràcter privat.

- El mes d'octubre de 2012 es va aprovar l'Inventari del Patrimoni Immaterial de Manresa⁶ (IPIM), una eina de coneixement que pretén la definició, documentació i descripció del patrimoni immaterial de la ciutat promoguda

⁵ Aquesta operació es descriu a l'apartat 2.1.1 del present document.

⁶ Disponible en línia: <http://www.manresa.cat/web/article/4646-patrimoni-festiu-i-immaterial>

per l'Ajuntament de Manresa per tal d'identificar-lo i protegir-lo. La riquesa patrimonial de Manresa no rau només en els béns materials sinó que també compta amb un conjunt molt rellevant d'elements culturals no tangibles que conformen un cos de tradicions i coneixements de caire popular i tradicional compartit pel conjunt de la comunitat, encara ben vigent gràcies a les entitats que el mantenen viu i que, en molts casos, té una llarga història. Es considera aquest conjunt com un patrimoni d'especial interès per la ciutat en la mesura que representa un important instrument d'identitat per la comunitat i de cohesió social.

- El desembre de 2012 es va aprovar el Pla Especial Urbanístic de Protecció del Patrimoni històric, arquitectònic; arqueològic, paleontològic, geològic i paisatgístic de Manresa⁷ (PEUPM), i d'aquest pla deriva la creació l'abril de 2013 de la Comissió Municipal de Patrimoni de Manresa, com a òrgan consultiu d'estudi, informe i proposta en l'àmbit del patrimoni cultural de Manresa. Aquesta Comissió vetlla per la qualitat arquitectònica de totes les actuacions dins els criteris normatius que s'expressen en l'articulat del PEUPM per a que respectin els valors protegits dels béns i dels entorns catalogats.

La Comissió funciona amb caràcter plenari -amb la participació de càrrecs electes, vocals d'entitats i institucions que intervenen i col·laboren en l'àmbit del patrimoni i tècnics municipals i ex-

terns- i en comissió permanent –formada per tècnics municipals i un assessor extern especialista en patrimoni-. Des de la seva creació, la comissió, en els seus dos formats, es reuneix periòdicament i intervé en els procediments i en les decisions que afecten el patrimoni cultural de la ciutat.

- A finals del 2015 es va inaugurar el Centre d'Interpretació "Espai Manresa 1522" a la planta baixa de l'edifici del Teatre Conservatori, un espai que mostra la Manresa del segle XVI, moment en què la ciutat va acollir Sant Ignasi de Loiola (l'any 1522). El projecte s'ha desenvolupat a partir de diferents elements museogràfics procedents del fons del Museu Comarcal de Manresa i forma part d'una de les actuacions incloses en el projecte Manresa 2022.

- El present 2016 s'ha aprovat el projecte arquitectònic per a l'Antic Col·legi de Sant Ignasi, que actualment acull el Museu Comarcal de Manresa, l'Arxiu Històric Comarcal del Bages i, des de fa un temps, també l'espai d'arribada i acollida dels pelegrins del camí Ignasià. Actualment els diferents usos comparteixen espais d'accés, control i recepció, la qual cosa comporta dificultats de gestió, vigilància i claredat per als usuaris, i alhora, el conjunt de l'edifici i els seus usos presenten deficiències en les condicions d'evacuació en cas d'emergència. És per això que l'Ajuntament ha elaborat un projecte per a realitzar diverses intervencions a l'edifici. Aquestes intervencions suposaran:

. Obertura d'un nou accés principal

⁷ Disponible en línia: <http://www.manresa.cat/web/article/2349-plans-especials/4489>

de l'edifici des de la nova plaça de Sant Ignasi (a l'espai de l'antiga Església).

- . Conjunt d'elements que resoldran els nous accessos al museu.
- . Construcció de tres nuclis d'evacuació.
- . Transformació del claustre com l'espai d'accés de cadascun dels tres usos que actualment encabeix l'edifici.

Paral·lelament a les obres que es realitzaran a l'edifici i al seu entorn, la proposta museística també es veurà afectada, per tal d'ampliar l'espai dedicat a la figura de Sant Ignasi de Loiola i el context històric de la seva estada a Manresa. Així, l'oferta del Museu Comarcal formarà part destacada de la commemoració del 500 aniversari d'aquest fet històric que se celebrarà el 2022.

D'altra banda, actualment es troben en fase de redacció uns nous projectes museològic i museogràfic que definiran un nou discurs museístic i l'adaptació de l'exposició permanent a les transformacions arquitectòniques que ha de viure l'edifici.

En efecte, com ja s'ha apuntat, la celebració d'aquesta efemèride ha donat lloc al projecte Manresa 2022, una col·laboració entre la Companyia de Jesús i l'Ajuntament per convertir la ciutat en un pol d'atracció per a pelegrins i turistes. Els principals punts de d'interès d'aquest projecte són el Santuari de la Cova i el Camí Ignasià al seu pas per Manresa; tanmateix, el projecte contempla tota una sèrie d'intervencions,

activitats i projectes que tindran lloc a la ciutat. Alguns d'aquests ja s'han posat en marxa i van des de la millora de la senyalització del Camí Ignasià i d'altres punts d'interès de la ciutat, a propostes culturals, artístiques o gastronòmiques, a més de les intervencions urbanístiques que ja s'han descrit anteriorment. En aquest sentit, doncs, tot i que es tracta d'un projecte transversal i amb vocació turística, la història de la ciutat i el patrimoni són dos dels pilars sobre els quals se sustenta i, per tant, suposen un element a tenir en compte de cara al futur de la política patrimonial de Manresa.

Per altra banda, en l'àmbit del patrimoni cal també apuntar l'aprovació el present any 2016 del Programa Municipal de Memòria Històrica de Manresa⁸ (PMMHM), un projecte impulsat des de l'Ajuntament però amb el suport i la col·laboració d'entitats manresanes amb una llarga trajectòria en la recerca i la difusió històrica (Centre d'Estudis del Bages i l'Associació Memòria i Història de Manresa) que es consolida després de diverses iniciatives municipals i ciutadanes, com l'Espai Memòries (Manresa, segle XX), un projecte d'activitats centrat en l'espai de la 2a planta del Museu Comarcal de Manresa.

Les línies d'actuació que vol emmarcar el nou PMMHM són:

- Recuperació de testimonis orals, documentals, objectes,...

- Recerca i reflexió històrica i creació de

⁸ Disponible en línia: http://www.manresa.cat/docs/docsArticle/6059/programa_municipal_de_la_memoria_historica_de_manresa.pdf

centres de documentació de referència.

- Promoció d'activitats commemoratives i d'homenatge.
- Programació d'activitats participatives i d'intercanvi.
- Promoció de projectes de creació artística.
- Creació de productes de difusió / comunicació.
- Impuls a projectes educatius.
- Programació d'espectacles.
- Recuperació i senyalització del patrimoni moble i immoble de la memòria històrica a la ciutat.

I per dur-les a terme el Programa compartirà amb la col·laboració d'òrgans i entitats tant públiques com privades: la Unitat de Patrimoni de la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Manresa, el Museu Comarcal de Manresa, l'Arxiu Comarcal del Bages, els Serveis per a la Gent Gran de la Regidoria de Gent Gran, la Regidoria d'Ensenyament, el Centre Cultural el Casino, el Kursaal, el Museu de la Tècnica de Manresa, l'Associació Memòria i Història de Manresa, associacions de gent gran, centres educatius i altres entitats ciutadanes.

Per tant, es tracta d'un projecte transversal i col·laboratiu que pot suposar una garantia per desenvolupar una política patrimonial sobre la memòria històrica que sigui capaç de recuperar, posar en valor i difondre la història i la identitat manresana.

Per últim, és convenient apuntar un element important pel que fa a patrimoni natural de Manresa. La ciutat forma part,

junt amb altres 29 municipis del Bages i 5 del Moianès, del GeoParc de la Catalunya Central, un projecte que posa en valor els atractius geològics i miners del territori així com els actius turístics sota un denominador comú, el geoturisme, amb una oferta turística interessant i de qualitat, que integra cultura, natura, geologia, mineria i gastronomia. Una riquesa i una estructura turística, doncs, que cal també tenir en compte en la definició de la política patrimonial de la ciutat.

Música

El sector musical a Manresa no ha patit canvis significatius respecte l'anàlisi realitzada durant l'elaboració del PAC 2009. El Teatre Kursaal continua sent el principal equipament públic on es programen concerts, principalment a la sala gran però també alguns de petit format a la sala petita de l'equipament. Els estils musicals són força variats i inclús es programen algunes òperes durant la temporada. Així mateix, el Teatre Conservatori també acull algunes propostes musicals durant l'any, així com l'Auditori de la Plana de l'Om, propietat de la Fundació Catalunya-La Pedrera però cedit a l'Ajuntament de Manresa.

Un canvi destacable respecte el 2009 en l'àmbit musical és el projecte de la Casa de la Música de Manresa, que va començar a gestar-se l'any 2008. Tanmateix, no va ser fins la inauguració de la sala Stroika, l'octubre de 2010, quan gran part de l'activitat d'exhibició proposada per la Casa de la Música de Manresa va passar a programar-se dins

el nou espai, que aquesta iniciativa públi-co-privada no va començar a tenir prou entitat. La Casa de Música de Manresa és un projecte coparticipat per la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Manresa i la cooperativa musical Pro-paganda pel Fet!, que busca promoure la formació, la creació, l'exhibició i la difusió de la música a través de diverses activitats i propostes.

Pel que fa a l'activitat comercial de la sala Stroika, amb un aforament de 800 localitats, en aquests pocs anys ha esdevingut un dels principals pols de la música en directe a la Catalunya central, tant és així, que va ser guardonada amb el Premi Enderrock a la millor sala de concerts el 2013. Ara bé, el projecte de la Casa de la Música, tot i trobar-se ubicat dins la sala, ha anat perdent força en els darrers anys i l'Ajuntament de Manresa ha anat reduint-hi la seva aportació. Així doncs, és important repensar el paper de la Casa de la Música i buscar les millors fórmules per tal que l'èxit de la sala reverteixi positivament en el projecte i en el conjunt de la ciutat.

Pel que fa a les iniciatives privades, en aquests anys ha aparegut a Manresa una proposta amb pocs anys de vida però amb una tendència de creixement, el Festival Manrusiònica. El projecte neix el 2010 amb l'objectiu de promocionar la cultura de la música electrònica a la ciutat de Manresa i la comarca organitzant un festival que barreja música electrònica amb altres expressions artístiques (dansa, circ, manualitats, pintura, gastronomia...) el darrer cap de setmana de juny. La primera edició del festival va

ser el 2011 i va anar creixent en públic i propostes fins que el passat 2015 es va reestructurar i se'n va reduir la durada en dies, però tot i això es va assolir una xifra total d'assistents de 2.500 persones. Es tracta d'una proposta majoritàriament autogestionada que es realitza principalment a l'espai públic, a la plaça de La Reforma de Manresa amb La Seu com a marc de fons, tot i que es complementa amb concerts de pagament a la sala Stroika. Cal apuntar també l'existència d'algunes sales privades de concerts o bars on es programa música en directe de manera regular.

En quant a la formació musical, el Conservatori Municipal de Música continua sent el principal referent. Des del seu trasllat l'any 2002 a l'edifici Fàbrica Balcells, al nucli històric de la ciutat, a més d'acollir les aules i serveis propis del Conservatori, també ha incorporat una biblioteca-fonoteca i, al pis superior, un auditori és tant d'ús intern com extern. En el sector privat, l'Esclat, amb 40 anys d'experiència, segueix sent el principal centre de formació musical no reglada a la qual s'hi ha afegit recentment Ad Libitum.

Arts plàstiques i visuals

Com ja apuntava el Pla d'Acció Cultural 2009, el sector de les arts visuals és el que presenta més insuficiències d'espais, de pressupost i de programacions a Manresa, una realitat que encara es manté. La ciutat no compta amb suficients espais municipals dedicats exclusivament a l'exhibició de les arts plàstiques i visuals ni tampoc

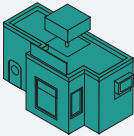
amb cap centre de creació. Tot i que les dues sales del Centre Cultural el Casino intenten desenvolupar aquesta funció, especialment la sala gran de 300m², no s'hi pot donar resposta a les necessitats expositives d'una ciutat com Manresa i encara menys sense disposar d'un equip tècnic suficient. Un altre espai expositiu públic és a l'Escola d'Art de Manresa, que també realitza activitat expositiva regular amb una línia pròpia, amb una sala destinada específicament a aquesta funció, tot i que aquest equipament no depèn de la Regidoria de Cultura. Així doncs, tot i els intents per part de la Regidoria de Cultura per aconseguir una línia expositiva, a hores

d'ara això no ha estat possible. Tot i així, comparant les dades d'activitat expositiva del Casino amb altres municipis, veiem que hi ha un major nombre d'exposicions temporals per cada 10.000 habitants, tot i que el percentatge d'exposicions de producció pròpia o coproduïdes és inferior.

Pel que fa als visitants, Manresa compta amb un percentatge superior de visites sobre el total de la població, un fet afavorit per la bona ubicació del Centre Cultural el Casino, al Passeig de Pere III, una zona molt cèntrica i comercial amb una gran afluència de vianants.

Taula 10. Anàlisi comparativa de dades d'activitat expositiva. 2014.

Font: Cercles de Comparació Intermunicipals. Diputació de Barcelona.

	Manresa	Mitjans de municipis	
	% visites als Centres d'art sobre el total de la població del municipi	29%	12%
	% de visites escolars sobre el total de visites	03%	12%
	% d'exposicions de producció pròpia o coproduïdes sobre el total d'exposicions temporals als Centres d'art	09%	18%
	% d'exposicions temporals de producció pròpia o coproduïdes amb vocació d'exportació	55%	84%
	Exposicions temporals d'art per cada 100.000 habitant	14,6	09,6

Un esdeveniment singular a tenir en compte pel que fa a les arts visuals, però, és el programa VI_suals, que uneix la creació artística i la tasca divulgativa per apropar la cultura del vi al teixit social de Manresa. Tot i que és una proposta que enguany ha celebrat la 10ena edició i que es centra en les arts plàstiques i visuals, des de fa uns anys, el vi ha passat a ser un element central en aquesta proposta en la que hi participa la D.O. Pla de Bages.

Per tant, tot i seguir treballant per donar resposta als dèficits i les necessitats de Manresa en aquest àmbit, també és interessant poder aprofitar propostes que funcionen com el VI_suals, per promoure el sector artístic manresà.

Lectura pública i literatura

Des de la seva inauguració el 1999, la Biblioteca del Casino ha desenvolupat un paper importantíssim en la dinàmica cultural de la ciutat. Tanmateix, com apuntava el PAC de 2009, Manresa necessitava complementar la Biblioteca del Casino, que actua com a central comarcal, amb una xarxa de biblioteques locals de proximitat. Així, l'any 2012 es va inaugurar la Biblioteca Ateneu les Bases. La seva àrea d'influència més immediata són els barris de Mion – Puigberenguer – Miralpeix, Poble Nou i Carretera de Santpedor, i allotja també l'aparcament, el magatzem i la zona de treball del bibliobús Cavall Bernat, que

dóna servei als municipis de menys població de la comarca del Bages, el Moianès, un municipi del Berguedà i un de l'Anoia.

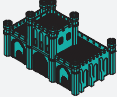
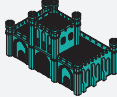

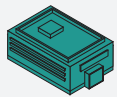
La comparació de les dades de referència de les dues biblioteques de Manresa amb els estàndards del Mapa de Lectura Pública mostren que la Biblioteca del Casino compta amb menys metres quadrats que els estàndards però, per altra banda, la Biblioteca Ateneu-Les Bases està per sobre dels estàndards per a una biblioteca local de proximitat. En el cas del fons documental es reproduïx la mateixa tendència. En qualsevol cas, també cal dir que d'acord al Mapa de Lectura Pública de Catalunya 2014⁹, Manresa necessita complementar la seva xarxa amb una tercera biblioteca.

⁹ Disponible en línia: http://biblioteques.gencat.cat/web/.content/tematic/documents/arxiu/noticies/2014/mlpc_2014.pdf

Taula 11. Biblioteca Casino i Biblioteca Ateneu-Les Bases. Dades de referència i contrast amb els estàndards del Mapa de Lectura Pública.

Font: Mapa de Lectura Pública de Catalunya, Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona Actualització 2014

(1) En aquesta taula els m² dels Estàndards corresponen a superfície de programa i els m² de les biblioteques específiques corresponen a superfície útil. Es considera superfície de programa l'espai net i aprofitable de cada àrea d'activitat, sense tenir en compte els espais de circulació ni qualsevol altra consideració arquitectònica (WC, espais logístics,...). La superfície útil i la construïda aproximada s'obté d'incrementar en un 15% i un 30% respectivament la superfície de programa.

	 Estàndards Biblioteca central comarcal	 Biblioteca Casino 2015	 Estàndards biblioteca local de proximitat	 Biblioteca Ateneu Les Bases 2015
Superfície total de programa (m²)	3.268	2.272	1.180	1.526
Personal	14	12	5-7	6
Fons documental de lliure accés	91.884	76.005	20.409	23.155
Punts de lectura (1)	210	217	110	180
Equipament informàtic públic	26+ (15 formació)	27 totals (15 ús públic)	13+ (10 formació)	45 totals (14 ús públic)

Un esdeveniment singular que ha pres una importància cabdal en la activitat cultural de Manresa i ha esdevingut un referent en l'àmbit lingüístic català, és el festival literari Tocats de Lletra. Aquesta proposta, que el present 2016 celebra la seva 10ena edició, està liderada per l'Ajuntament de Manresa en col·laboració amb el Gremi de Llibreteres de Catalunya, però en aquests anys ha anat sumant empreses, entitats, espais i festivals que s'han sumat al projecte. La diversitat de propostes d'aquest festival (recitals, exposicions, tertúlies, presentacions, etc.) es realitzen a diferents espais i equipaments de la ciutat, tant públics com privats i any rere any rep més afluència de públic.

Audiovisual

Un canvi important en el sector audiovisual que s'ha donat en els darrers anys és la desaparició del Festival Internacional de Cinema Negre de Manresa. Un projecte dirigit per l'associació Fecinema des del 1998 i que al llarg dels anys havia assolit un important ressò i un bon posicionament dins del panorama de festivals especialitzats. Tanmateix, l'any 2013 la Junta Directiva de l'Associació va acordar cancel·lar la convocatòria i l'organització del festival en la que hagués estat la XIVena edició, degut a la reducció de les aportacions públiques i dels patrocinis privats.

Enguany, però, Manresa tornarà a tenir un festival de cinema de la mà del Clam, Festival de Cinema Social de

Catalunya nascut a Navarcles, però que enceta una nova etapa amb una dimensió multiseu i una presència molt destacada a Manresa.

Seguint amb l'exhibició, com s'ha apuntat en l'apartat d'anàlisi del sector privat, Manresa ha perdut la darrera sala de cinema comercial que quedava al nucli urbà de la ciutat (els Cinemes Atlàntida), tot i que l'entitat Cineclub Manresa segueix organitzant cicles de cinema d'autor i en versió original al Teatre Conservatori i a l'Auditori de La Plana de l'Om. Aquesta entitat celebra aquest any el seu 60è aniversari, fet que la converteix en un dels cineclubs més antics de Catalunya que ha programat ininterrompudament.

La creació i producció audiovisual no més compta amb una presència testimonial a la ciutat, sovint de la mà de cineastes amateurs o semi-professionals, però no exclusivament. Cal esmentar, per la seva voluntat d'impulsar la creació local, la iniciativa conjunta entre Cineclub Manresa i l'Ajuntament en el marc del festival Vi_suals, que s'ha concretat al llarg dels anys en la producció de 27 curtmetratges.

Cultura popular i tradicional

A més de la Festa Major i la Festa Major Alternativa (una de les més antigues de Catalunya) i les diferents celebracions del calendari festiu, Manresa compta amb alguns elements singulars en l'àmbit de la cultura popular i tradicional amb una important projecció exterior. En primer lloc, la Fira

Mediterrània de Manresa, un mercat d'espectacles que tenen com a eix la cultura popular i les músiques del món. Se celebra des del 1998 i juntament amb FiraTàrrrega, el Mercat de Música Viva de Vic, el Sismògraf d'Olot, la Mostra d'Igualada i la Fira Trapezi de Reus, integra el mapa de mercats artístics en què la Generalitat de Catalunya estructura el país. A més del posicionament que suposa la celebració d'aquesta fira per a Manresa, d'acord a un estudi realitzat l'any 2015, l'impacte econòmic d'aquesta per a la ciutat i la comarca supera els 3 milions d'euros (un 16% més que els resultats obtinguts en el darrer estudi d'impacte realitzat l'any 2010).

Val a dir, però, que tot i que l'Ajuntament de Manresa forma part del patronat de la Fundació Fira d'Espectacles d'Arrel Tradicional Mediterrània, organitzadora de la Fira, i també del Comitè Executiu, l'equip directiu és qui pren les decisions pel que fa a la programació o a les línies d'activitat que ha de seguir la Fira, de manera que el grau d'incidència de l'Ajuntament és limitat.

Per altra banda, la Fira de l'Aixada, que se celebra en el marc de la Festa de la Llum, és també un altre element important dins del marc de la cultura popular però també del patrimoni perquè recupera els costums i els productes típics de l'època medieval. La diferència entre aquesta fira i d'altres que se celebren arreu del país és el nivell de caracterització dels carrers, que s'omplen de palla i de represen-

tacions teatrals, dansa i música, i dels participants, que es vesteixen amb robes típiques de l'època medieval. Es tracta, doncs d'una fira en la qual participen activament comerciants i entitats de la ciutat.

Així mateix, un altre esdeveniment celebrat en el marc de la Festa de la Llum que amb el pas dels anys ha anat prenent personalitat pròpia és la Transèquia, que enguany ha celebrat la 32a edició. L'origen d'aquesta celebració és la voluntat d'homenatjar a les persones que entre 1339 i 1383 van construir la Sèquia, recorrent a peu o amb bicicleta tota el recorregut de la Sèquia que va des de Balsareny, passant pels termes municipals de Sallent, Santpedor i Sant Fruitós de Bages, fins arribar al Parc de l'Agulla de Manresa.

Un element comú a tenir en compte pel que fa a la futura estratègia és que tots els elements citats (la Festa Major, la Fira Mediterrània i la Fira de l'Aixada) es concentren principalment al nucli històric, que d'aquesta manera esdevé durant uns dies concrets un focus d'atracció per milers de persones, tant manresanes com d'altres indrets del país.

2.1.6. Àmbits transversals de la realitat cultural

Cultura de proximitat

Respecte al diagnòstic realitzat l'any 2009, s'ha donat un canvi important

pel que fa a la dotació d'equipaments de proximitat amb la construcció i posada en marxa de l'Ateneu Les Bases a la zona nord de Manresa. Es tracta d'un equipament integrat de 10.500 m², que inclou la Biblioteca Ateneu Les Bases, un centre esportiu i un centre cívic.

Com s'ha apuntat, l'obertura d'aquesta nova biblioteca ha tingut un impacte positiu en la ciutat; tanmateix, la funció sociocultural que hauria de desenvolupar el centre cívic no està tenint els mateixos resultats. En efecte, fins ara, el paper cultural que hauria de desenvolupar aquest equipament a través de la seva oferta de tallers i cursos i el treball amb el teixit associatiu està poc consolidat, i hi predomina l'oferta d'activitats lúdiques i vinculades amb l'exercici o l'aprenentatge de llengües.

Així mateix, com ja apuntava el PAC 2009, el paper dels altres centres cívics amb què compta la ciutat (el Selves i Carner i el Casal de les Escodines), són insuficients en nombre i dotació de recursos infraestructurals, materials i humans i no disposen d'un projecte propi clar, un fet que provoca que actuïn principalment com a contenidors de les activitats que realitzen les associacions però sense tenir una línia clara. La Regidoria s'esforça en incrementar la seva pròpia oferta d'activitats amb els pocs recursos disponibles, però sense tenir una línia clara.

Per tant, el desenvolupament i la consolidació d'unes polítiques culturals de proximitat a Manresa continuen sent un repte de ciutat pendent.

Comunicació i difusió

El Servei de Cultura de l'Ajuntament és el principal responsable de la comunicació i la difusió de les activitats culturals de la ciutat; tanmateix, la insuficient dotació de recursos humans fan que la capacitat d'impacte sigui força reduïda. Actualment no hi ha cap persona responsable de la comunicació i és l'equip tècnic en el seu conjunt qui s'encarrega de l'actualització de la web municipal de cultura, de la dinamització de les xarxes socials i de l'elaboració i enviament del newsletter amb l'agenda cultural.

Així mateix, específicament a l'àmbit cultural, no hi ha una imatge comuna als elements de comunicació que es realitzen des de l'Ajuntament, un fet que dificulta la identificació de les postes promogudes pel consistori.

Aquesta manca d'estructura de comunicació municipal fa que cada entitat, tant públiques com privades, realitzin les seves pròpies accions de comunicació dificultant una coordinació suficient per facilitar a la ciutadania la informació sobre l'oferta cultural.

2

Diagnòstic

**2.2. Anàlisi de la implementació
del Pla d'Acció Cultural de 2009**

Sembla convenient analitzar amb la perspectiva del temps quins aspectes s'han dut a terme com estava previst i quins no

Aquest apartat fa una anàlisi del grau d'implementació del Pla d'Acció Cultural aprovat l'any 2009, tot prestant una atenció especial als "projectes estratègics prioritaris" que s'hi havien definit en aquell moment, que servien per definir les línies principals d'acció proposades.

L'anàlisi no pretén ser una avaluació exhaustiva, i és conscient que el context de recursos a què ha fet front la ciutat en els darrers anys, així com la dinàmica natural de canvi que afecta qualsevol territori, han impedit l'execució de diverses de les activitats previstes inicialment, en un procés que es podria considerar inevitable. D'altra banda, aquests mateixos canvis fan que algunes de les propostes que semblaven convenientes l'any 2009 puguin semblar-ho menys en l'actualitat, fet que també cal incorporar a la reflexió. En qualsevol cas, sembla convenient analitzar amb la perspectiva del temps quins aspectes s'han dut a terme com estava previst i quins no, així com les novetats que han afectat el context. La informació que es presenta tot seguit complementa l'anàlisi del context cultural de la ciutat i les tendències recents que s'ha presentat a l'apartat 2.1. En conjunt, aquesta observació ha d'ajudar a definir orientacions i formular recomanacions per al treball de la Regidoria en el proper període.

Per tal de visualitzar el nivell d'implementació de les propostes i projectes recollits al PAC 2009 s'utilitzen les següents infografies, tot tenint en compte, però, que tenen un caràcter informatiu i visual però en cap cas científic:

Totalment
implementat

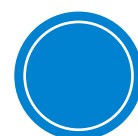
En gran part
implementat

Parcialment
implementat

Poc
implementat

No hi ha
hagut canvis
respecte 2009

D'altra banda, l'anàlisi també incorpora aspectes que no s'havien previst el 2009 però que han afectat la implementació de les propostes fetes llavors i/o que caldrà tenir en compte de cara al treball futur.

2.2.1. Àmbit genèric de la cultura

En el marc de l'àmbit A, anomenat "Àmbit genèric de la cultura", el Pla d'Acció Cultural de 2009 identificava cinc eixos estratègics:

- A1. Noves escales territorials per definir el paper de Manresa
- A2. La cultura per a la cohesió social en una ciutat canviant
- A3. La creació de nous públics com a repte dels agents culturals
- A4. El desenvolupament dels agents socials, la riquesa de la cultura de Manresa
- A5. Comunicar la cultura, el repte dels nous públics

A1. Noves escales territorials per definir el paper de Manresa

Aquest eix estratègic plantejava dur a terme accions a tres escales, per tal de reforçar la dimensió cultural dins la ciutat i la centralitat cultural de Manresa a la Catalunya central i a nivell de país.

La centralitat de la cultura a la ciutat

Parcialment
implementat

Amb el títol "A escala de ciutat: el nou model d'equipament cultural de sector" es plantejava la necessitat d'optimitzar els recursos culturals del centre de la ciutat i desplegar nous nuclis de referència prenent com a referència els quatre sectors de la ciutat. D'aquesta manera, el desplegament d'equipaments i d'activitats culturals havia de combinar una dimensió de ciutat, amb l'oferta cultural pròpia principalment de les zones més cèntriques, amb una dimensió de proximitat, descentralitza-

da a través d'equipaments nous o ja existents.

En la pràctica, els recursos disponibles i un cert canvi d'opció estratègica han transformat aquesta previsió. D'una banda, la ciutat continua concentrant al centre la major part dels equipaments de referència en les seves disciplines (el Kursaal i el Teatre Conservatori pel que fa a les arts escèniques; la Biblioteca del Casino en l'àmbit de la lectura pública, així com les sales d'ex-

posicions del Casino quant a la difusió en l'àmbit de les arts visuals). De l'altra, com ja s'ha apuntat, el centre històric ha esdevingut una prioritat política davant la constatació de la pèrdua de centralitat pel que fa a habitatge i usos.

En els darrers anys s'han dut a terme diverses accions promogudes per cultura i turisme per tal de contribuir a la dinamització del Centre Històric: millora de la senyalització informativa i direccional del patrimoni cultural, itineraris guiats per a públic local i visitants, activitats al carrer del Balç i a la plaça Major, Visites a la Manresa Desconeguda dins el programa de Festa Major, activitats en els principals elements patrimonials dins la Fira de l'Aixada, les Jornades Europees del Patrimoni i altres esdeveniments, mostra de cultura popular a la Plana de l'Om dins l'Expo-Bages, programa d'actes pel cicle nadalenc concentrades a la Plaça Major, entre d'altres.

A aquestes accions s'hi sumen diverses de les actuacions previstes pel Pla transversal del Comissionat pel Centre Històric que tenen una dimensió cultural clara: en la primera línia, "Omplir buits", es planteja donar usos a edificis que podrien tenir una funció cultural, com L'Anònima; la tercera línia, "Itineraris comercials i de passeig", preveu dinamitzar la zona mitjançant, entre d'altres, accions culturals, com ara la realització d'activitats al carrer, l'impuls d'un concurs de balcons amb flors, la creació d'una Manresa Film Commission o el suport a la rehabilitació i l'organització de visites a la Casa de Manuel

Oms i de Prat; i la sisena línia planteja millorar la percepció exterior de la zona, mitjançant, entre d'altres, una campanya per reforçar l'orgull de barri i la creació d'espais de debat i trobada. Hi ha, per tant, una voluntat política de generar noves centralitats al nucli històric, amb un pes important de la cultura, que caldria tenir en compte a l'hora de definir l'acció futura de la Regidoria de Cultura.

Així mateix, després de la inauguració el 2012 de l'Ateneu Les Bases (que comprèn entre d'altres una biblioteca i un centre cívic), s'ha abandonat la voluntat d'establir més equipaments de proximitat en l'àmbit de la cultura, tant especialitzats com polivalents o integrals. D'aquesta manera, la previsió de comptar amb un sistema o xarxa d'equipaments descentralitzats, que també es va reflectir al Pla d'Equipaments de Manresa de 2010, ha quedat descartada i l'actual context de recursos fa difícil pensar que la idea es pugui recuperar a curt i mig termini. En qualsevol cas, sí que seria convenient repensar les funcions i dinàmiques de treball d'alguns dels equipaments existents, com s'apuntarà més endavant.

En conjunt, malgrat que les circumstàncies han transformat les previsions inicials, sembla convenient mantenir la reflexió en relació, d'una banda, amb la presència d'equipaments i activitats culturals al centre de la ciutat i, de l'altra, amb la capillaritat i proximitat de l'oferta cultural envers els diversos barris de Manresa.

El paper de Manresa respecte la Catalunya central

En gran part
implementat

El Pla de 2009 plantejava que els projectes culturals de referència de la ciutat, com el Kursaal, Món Sant Benet i altres iniciatives en l'àmbit del patrimoni, reforcessin el paper de Manresa com a ciutat cultural de referència per a població resident al Bages i a parts de l'Anoia, el Solsonès, el Berguedà i les zones més interiors del Baix Llobregat i el Vallès Occidental.

En la pràctica, els elements forts que s'identificaven llavors conserven la seva presència en la configuració cultural de la ciutat. Les xifres d'oferta i demanda en arts escèniques que s'han apuntat a l'apartat 2.1, per exemple, evidencien com Manresa supera de llarg la mitjana d'altres poblacions. El patrimoni també s'ha confirmat com un element que distingeix Manresa.

Amb tot, la dimensió supramunicipal és més difícil d'assolir: la transferència de públics entre poblacions i comarques, més enllà del Bages, sembla limitada, encara que no hi hagi xifres

per corroborar-ho: en general, i no només a Manresa, els públics es poden desplaçar de manera ocasional per a esdeveniments puntuals (l'assistència a la Fira Mediterrània, per exemple, o a altres expressions de la cultura popular, com la Fira de l'Aixada) però és difícil que això esdevingui una pauta permanent.

En conjunt, l'observació feta apunta que Manresa ha mantingut i reforçat els eixos definidors de la seva vida cultural (arts escèniques, cultura popular, patrimoni), per bé que la centralitat territorial per a una ciutat mitjana sigui més fàcil d'assolir de manera puntual que no de forma permanent. Per millorar aquesta situació potser convindria integrar els diversos elements propis de la vida cultural de la ciutat i les polítiques que hi fan referència en un discurs més cohesionat, que remarqui la cultura com un dels elements que poden articular la centralitat de la ciutat, com s'explicarà més endavant.

La centralitat cultural a nivell de país

Parcialment
implementat

El Pla de 2009 suggeria que Manresa havia de ser la seu d'un esdeveniment

cultural d'àmbit nacional, i indicava que la Fira Mediterrània, així com en menor

mesura altres activitats de l'àmbit de la cultura popular i tradicional, com la Fira de l'Aixada, podien acomplir aquesta funció.

La Fira Mediterrània és, sens dubte, un esdeveniment significatiu del calendari cultural de Catalunya i reforça el paper de Manresa en aquest àmbit.

Com també s'ha indicat, altres activitats del calendari popular, com la Fira de l'Aixada, també han adquirit visibilitat, si bé possiblement a una menor escala territorial.

Cal dir, amb tot, que la poca incidència de l'Ajuntament en la Fundació i la Fira Mediterrània fa que, malgrat la rellevància d'aquest esdeveniment a nivell de ciutat i de la seva percepció exterior, el vincle amb el discurs cultural de la ciutat sigui més limitat i que no sempre sigui fàcil articular la Fira Mediterrània amb el conjunt d'accions municipals en matèria de cultura popular i tradicional.

D'altra banda, hi ha activitats no previstes el 2009 que poden contribuir a reforçar la capitalitat cultural de Manresa a nivell de Catalunya.

Cal destacar especialment el treball intens fet al voltant del patrimoni ignasià, traduït en millores en infraestructures i en les estratègies d'atracció turística, i amb una perspectiva a mig termini, que apunta a la commemoració el 2022 del 500 aniversari

de l'estada de Sant Ignasi de Loiola a la ciutat com a punt àlgid d'activitat i atracció de fluxos turístics. Aquestes iniciatives contribueixen ja a atreure públics a Manresa i reforçar-ne la centralitat a Catalunya i a nivell estatal i internacional.

Malgrat això, la Regidoria de Cultura juga un paper només secundari en la configuració del discurs al voltant d'aquesta matèria, tot i la seva incidència clara en la vida cultural a la ciutat i la seva percepció exterior.

L'altre element significatiu en aquest sentit és l'acollida l'any 2018 de la Capitalitat de la Cultura Catalana, una iniciativa que, com el seu nom indica, podria contribuir a reforçar el perfil cultural de la ciutat, especialment si se sap integrar en una visió estratègica, a mig i llarg termini, de la vocació cultural de Manresa.

Atès que el projecte de Capitalitat Cultural de 2018 sí que passa per la Regidoria de Cultura, l'equip responsable d'aquest document considera que aquesta avinentesa ofereix una bona oportunitat per reforçar el perfil de les polítiques culturals respecte el conjunt de l'acció municipal i per definir línies de treball que contribueixin a una major centralitat de la cultura a la ciutat a mig i llarg termini, com s'explicarà més endavant.

A2. La cultura per la cohesió social en una ciutat canviant

**Poc
implementat**

Aquest eix estratègic del Pla d'Acció Cultural de 2009 plantejava la necessitat de veure en la participació cultural un àmbit de reconeixement de la diversitat, foment de la participació i enfortiment de la cohesió social, i posava l'accent especialment en la necessitat d'enfortir l'intercanvi cultural a través de la transversalitat i de les polítiques d'acollida de la immigració i de nova ciutadania.

Es feia referència al paper d'equipaments com les biblioteques i de les activitats culturals a l'espai públic, així com a la importància de l'aprenentatge de la llengua catalana i a la necessitat de fer més visible la creació provinent de les comunitats novingudes.

Les consultes mantingudes en el transcurs de la recerca indiquen que, en la pràctica, el treball en aquest àmbit ha avançat poc. Hi ha determinades dinàmiques de cohesió social a través de la cultura que es produeixen de manera gairebé espontània, especialment al voltant dels equipaments de proximitat, l'aprenentatge de la llengua i les activitats a l'espai públic, però que en general tenen efectes poc substancials i no són

suficients per resoldre les tensions existents en la vida quotidiana. En canvi, s'observen poques estratègies intencionades en aquest àmbit, i, en general, la reducció en els recursos econòmics i humans que ha patit l'Ajuntament en els darrers anys i una menor atenció a la transversalitat sembla que han fet perdre atenció al paper de les polítiques culturals per a la cohesió i la inclusió socials.

En qualsevol cas, l'elevada presència de població immigrada a la ciutat i especialment en zones com el centre històric fan necessari abordar aquesta realitat des de totes les polítiques municipals, i les polítiques culturals hi haurien de jugar la seva part.

Aspectes com el reconeixement de la creativitat vinculada a la diversitat o el foment de la interculturalitat haurien de tenir una presència més elevada en les polítiques culturals de la ciutat, i iniciatives com la Capitalitat de la Cultura Catalana de 2018 apareixen com a ocasions importants per posar en pràctica iniciatives en aquesta direcció.

A3. La creació de nous públics com a repte dels agents culturals

**Poc
implementat**

Aquest eix estratègic volia abordar la necessitat d'incrementar la participació en la vida cultural per part principalment dels grups de la població que tradicionalment s'hi havien mantingut a més distància, tant autòctons com immigrants. En aquest marc, el projecte estratègic prioritari "Increment dels hàbits culturals" plantejava un esforç genèric, de tots els agents culturals, per programar en espais poc convencionals, apostar per la innovació i la qualitat, diversificar l'oferta, etc. Diverses de les accions que es plantejaven en el conjunt de l'eix tenien a veure amb la descentralització dels equipaments i l'impuls de les polítiques de proximitat, d'una banda, i amb la millora dels programes d'educació i comunicació dels equipaments i les activitats culturals.

En el transcurs d'aquest projecte no s'han trobat dades que permetin determinar el grau de diversificació de les audiències. Es percep una preocupació continuada en relació amb aquesta qüestió, que d'altra banda és comuna a bona part de les poblacions de Catalunya i d'altres països. Ahora, en determinats casos, com ara en arts escèniques (inclosos els programes educatius del Teatre Kursaal, entre d'altres), en patrimoni (programes educatius del Museu Comarcal, per exemple) i en les activitats de la cultura popular que tenen lloc a

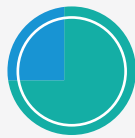
l'espai públic (festa major, fires tradicionals, etc.), s'intueix un nivell correcte d'assistència del públic. Així mateix, entre els anys 2008 i 2016 l'Ajuntament ha coordinat un programa de Voluntariat Cultural que ha tingut bons resultats. Aquest programa tenia l'objectiu d'incentivar la creació de nous públics a través de la realització de cursos formatius de voluntariat cultural i de la participació en esdeveniments del calendari festiu de la ciutat. També cal apuntar que esdeveniments com Manrusiònica contribueixen a arribar a públics possiblement poc habituals en altres activitats culturals més institucionals, en part per l'aprofitament d'escenaris no convencionals en l'espai públic i una programació innovadora en el context de la ciutat. En el capítol de les mancances, cal dir que la limitada descentralització dels equipaments tampoc no facilita un treball més profund en aquest sentit. D'altra banda, i com passa a moltes altres poblacions, l'absència de mecanismes de recollida de dades sobre públics i audiències dificulta una anàlisi més detallada i l'elaboració d'estratègies per captar nous públics i fidelitzar els ja existents.

Malgrat que aquesta qüestió se situa lleugerament fora dels aspectes als quals presta una atenció més directa aquest document, la diversificació i el desenvolupament

pament de públics haurien de ser elements consubstancials de qualsevol aproximació contemporània a les polítiques culturals. Esdeveniments com la Capitalitat de la Cultura Catalana i entorns com el centre històric poden ser espais en els quals aprofundir

aquesta dimensió, per bé que caldrà abordar-los com a fases d'un procés a mig i llarg termini i buscar contextos que facilitin la comprensió de les necessitats i inquietuds dels públics per tal de generar dinàmiques de participació sostingudes en el temps.

A4. El desenvolupament dels agents socials, la riquesa de la cultura de Manresa

**Poc
implementat**

L'eix estratègic A4 del Pla d'Acció Cultural de 2009 feia un bon diagnòstic de la necessitat d'un ecosistema cultural divers i equilibrat, en el qual a més del sector públic l'àmbit privat i sobretot el teixit associatiu tinguessin una presència visible i contribuïssin al desenvolupament cultural en els seus àmbits respectius. Els projectes estratègics prioritaris en aquest àmbit feien referència al suport al moviment associatiu i a l'impuls de la iniciativa privada; així mateix, es plantejava la necessitat de donar un nou impuls al Consell Municipal de Cultura com a òrgan de reflexió, debat i consens per a la política cultural; el mateix Pla admetia que fins llavors el Consell havia estat més un espai informatiu que no de debat i treball.

El diagnòstic i les orientacions formulades l'any 2009 sembla que mantenen validesa avui en dia. De fet, el Consell Municipal de Cultura ha estat aturat al

llarg dels darrers anys, per bé que, segons les darreres informacions, es podria revitalitzar properament. L'existència d'espais adequats de reflexió i participació ciutadana al voltant de la cultura és necessària en el context actual. Si bé és cert que sovint els consells municipals han tingut una funció centrada sobretot en la informació, la rendició de comptes i les convocatòries de finançament, els darrers anys també s'ha percebut que, en el context de la crisi econòmica, nombroses entitats han hagut d'assumir una major responsabilitat econòmica i més capacitat de reflexionar sobre el seu paper en la vida cultural a les ciutats, alhora que emergien altres iniciatives amb lògiques diferents de relació amb l'administració pública. En aquest sentit, seria convenient repensar i relançar espais com el Consell Municipal de Cultura, en una lògica més horitzontal i de reflexió a mig i llarg termini, així com establir grups de treball o altres instàncies de

diàleg, concertació i col·laboració per a qüestions i moments concrets. Des de la perspectiva de la Regidoria de Cultura, aquest treball també podria servir per enfortir els lligams amb la ciutadania i guanyar legitimitat i capacitat d'interlocució respecte altres estaments municipals.

L'enfortiment dels espais de participació ciutadana i governança compartida en l'àmbit de la cultura hauria d'anar en paral·lel amb un impuls a la col·laboració interna entre les entitats culturals de la ciutat, a imatge del que ja passa en alguns sectors (com ara en la Taula de les Arts Visuals de la Catalunya Central, i en certa manera, possiblement més informal, en les arts escèniques). L'Ajuntament podria donar un suport directe a l'estructuració formal de les entitats del sector o bé incentivar-la de manera més indirecta, tot privilegiant la interlocució estratègica amb aquelles entitats que s'hagin federat o agrupat.

En la recerca i les converses mantingudes en el transcurs d'aquest projecte s'ha prestat menys atenció a la realitat del sector privat com a agent cultural.

Amb tot, el repàs d'iniciatives fet a l'apartat 2.1 permet observar la desaparició de diverses de les petites i mitjanes empreses existents l'any 2009. De manera general, es podria considerar que les orientacions incloses al Pla elaborat llavors, per bé que genèriques, mantenen la seva validesa, i que el desenvolupament cultural avui en dia requereix la presència de petites i mitjanes empreses.

Pel que fa al paper del sector privat com a agent amb capacitat de finançar i donar suport al desenvolupament a la ciutat, cal dir que el "Pacte de Ciutat per a la Promoció Econòmica i la Cohesió Social" signat per l'Ajuntament i els agents socials l'any 2013 feia algunes referències, petites en el conjunt del document, als recursos culturals de la ciutat, especialment com a element d'atracció turística (patrimoni ignasià, festes de cultura popular), així com en menor mesura pel que fa a la indústria cultural (la indústria musical com a element de promoció econòmica) i el paper de les entitats com a espais d'acollida i integració de la població nouvinguda.

A5. Comunicar la cultura, el repte dels nous públics

No hi ha hagut canvis respecte 2009

Aquest eix del Pla d'Acció Cultural de 2009 plantejava la necessitat de millorar

la comunicació de les activitats culturals a la ciutat, principalment a través

de l'elaboració d'un Pla integral de la comunicació de la cultura de Manresa que permetés un millor coneixement i segmentació dels públics i l'elaboració d'estratègies per ampliar i diversificar la participació cultural de la població.

Com ja s'ha indicat en l'anàlisi de l'eix A3, encara que hi ha poques dades quantitatives per valorar el grau de diversitat dels públics de la cultura a Manresa, la necessitat de millorar la comunicació en aquest àmbit resta

present, com han posat de manifest algunes de les converses mantingudes en el transcurs d'aquest projecte, i s'hauria d'integrar de manera permanent en les iniciatives futures. En aquest sentit, un element sobre el qual podria ser convenient reflexionar té a veure amb la disponibilitat de recursos humans especialitzats per a la comunicació cultural; com ja s'ha esmentat, el mateix equip responsable del disseny i la gestió dels programes s'encarrega de les tasques de comunicació digital.

2.2.2. Àmbit dels sectors de la cultura

L'àmbit B de la part de propostes del Pla d'Acció Cultural de 2009, anomenat "Àmbit dels sectors de la cultura", comptava amb propostes estructurades en nou sectors o disciplines de la cultura:

- B1. Els serveis culturals, una aposta de futur**
- B2. Les arts escèniques**
- B3. La cultura tradicional i popular**
- B4. El patrimoni i la memòria**
- B5. La música**
- B6. Les arts visuals**
- B7. El sector audiovisual**
- B8. Literatura, coneixement i lectura pública**
- B9. La cultura de proximitat**

B1. Els serveis culturals, una aposta de futur

Aquest primer eix estratègic té un caràcter genèric: sense cap projecte prioritari, apunta la conveniència de comptar amb un ecosistema equilibrat en la cultura, fet que comporta la ne-

cessitat de serveis adequats en la formació artística i cultural, la creació i la producció i la difusió i la configuració de xarxes i col·laboracions adequades a nivell de ciutat i de comarca,

entre d'altres amb la universitat, els ajuntaments del Bages i el Consell Comarcal, entre d'altres.

Per la seva amplitud, es fa difícil analitzar el grau de compliment de les propostes que es formulaven en aquest eix. En qualsevol cas, tal com s'explicarà en els propers apartats, en les diverses disciplines o sectors

es detecten graus variables de desenvolupament dels processos de formació, creació, producció i difusió, i en alguns casos semblaria necessari aprofitar ocasions com la Capitalitat de la Cultura Catalana i impulsar la planificació a mig i llarg termini per fer-hi front.

B2. Les arts escèniques

En gran part implementat

El projecte estratègic prioritari en aquest àmbit plantejava la necessitat de completar el mapa escènic de la ciutat, un cop el Teatre Kursaal ja estava consolidat com a espai de difusió, amb una aposta per la creació, l'assaig, la producció i la formació, que havia de tenir el Teatre Conservatori i la sala petita del Kursaal com a principals escenaris.

Com ja s'ha indicat, les arts escèniques apareixen segurament com l'àmbit artístic més fort i dinàmic a Manresa. Els darrers anys han permès confirmar la centralitat del Teatre Kursaal pel que fa a la programació d'una oferta variada i de qualitat i l'accés a la cultura per a una part

significativa de la població. Els cursos de l'Aula de Teatre que s'hi duen a terme afavoreixen la formació de base, un procés en el qual també participen altres entitats associatives i privades de la ciutat, com ara el Teatre Els Carlins.

Mentrestant, l'evolució pel que fa al Teatre Conservatori ha estat diferent de la que plantejava el Pla d'Acció Cultural de 2009. Després d'anys de debat sobre la possibilitat d'enderrocar l'edifici, una consulta celebrada el maig de 2014 va aprovar per àmplia majoria la conservació del Teatre al seu emplaçament. Llavors, el col·lectiu "Amics del Teatre Conservatori" (nascut de la iniciati-

va "Conservem el Teatre Conservatori") va establir un grup de treball, amb participació entre d'altres de persones vinculades al col·lectiu El Galliner i el llavors regidor de Cultura, que el maig de 2015, poc abans de les darreres eleccions municipals, va publicar un document amb reflexions i propostes per a l'edifici.

El document proposa, entre d'altres, l'elaboració d'un Pla Director de l'edifici, l'obertura d'un procés participatiu per tal de redactar un projecte de creació i funcionament d'un Centre de les Arts Escèniques i Audiovisuals, i la realització d'obres de manteniment i millora de l'edifici.

La proposta de convertir el Teatre Conservatori en un centre de creació i producció enllaça amb la prioritat ja establerta al Pla de 2009, i permetria enfortir les baules menys desenvolupades de la cadena de valor en l'àmbit de les arts escèniques: en efecte, mentre la difusió frega l'excel·lència i la formació sembla relativament ben resolta, encara que potser millorable, es detecta una manca d'espais adequats de creació i producció en les arts escèniques, que si es resolgués podria aprofitar les sinèrgies amb els recursos ja existents: afavorir que les persones ben formades tinguin una sortida envers la creació i la producció, oferir espais d'assaig i residència a companyies que vinguin a presentar espectacles al Kursaal, etc.

L'edifici del Teatre Conservatori necessita millores tant si s'opta per

mantenir-ne funcions similars a les que fa actualment com si se n'amplien les finalitats. Mentrestant, s'han obert altres opcions, com la que suposaria l'aprofitament per a fins culturals de l'edifici de L'Anònima, que tant podria adequar-se a un ús per a les arts escèniques com per a altres disciplines. En aquest sentit, es fa necessari pensar una política municipal per a les arts escèniques, més enllà de les iniciatives i la dinàmica pròpia del Kursaal i d'altres iniciatives privades o associatives, que tingui en compte tant la cadena de valor pròpia del sector com els impactes territorials de les mesures que s'adoptin (L'Anònima com a element amb potencial de contribuir a la regeneració del centre històric, per exemple). El Pla Director del Teatre Conservatori s'hauria d'integrar en aquesta lògica de conjunt.

Finalment, mentre la ciutat disposa d'una infraestructura i oferta significatives pel que fa al teatre, es troben a faltar iniciatives més destacades en àmbits com la dansa contemporània o el circ (malgrat la pertinença a la xarxa de Ciutats Amigues del Circ i el treball d'iniciatives com La Crica), fet que podria requerir un impuls específic en ocasions com la Capitalitat de la Cultura de 2018, en forma d'una oferta específica en aquests àmbits.

B3. La cultura popular i tradicional

**Poc
implementat**

Com en el cas de les arts escèniques, la cultura popular i tradicional és un dels àmbits forts de la vida cultural a la ciutat, que té en iniciatives com la Fira Mediterrània i en les activitats pròpies del cicles festiu (Fira de l'Aixada, Festa Major, etc.) els elements més visibles, tant pel que fa a la projecció de la ciutat com quant a la capacitat d'aglutinar la població local i de generar activitat cultural en l'espai públic, inclòs el centre històric de la ciutat. En aquest sentit, el Pla de 2009 apostava per reforçar aquesta realitat, mitjançant la creació d'una Casa de la Cultura Popular, que acollís totes les entitats d'aquest àmbit que ho desitgessin, i que el Pla suggeria que es podia ubicar a l'edifici del l'Anònima, al carrer Lluçà; i el manteniment de la seu de la Fira Mediterrània d'Espectacles d'Arrel Tradicional, ampliada al llarg de l'any amb altres activitats en aquest mateix àmbit.

En la pràctica, la situació en aquest àmbit és estable, sense que en aquest període s'hagin dut a terme iniciatives gaire significatives (com ara la creació de la Casa proposada) però alhora havent mantingut i reforçat els principals actius ja existents. El paper secundari de l'Ajuntament en la Fundació Mediterrània limita la capacitat d'incidir en la seva estratègia i la seva programació, però alhora la ciutat es beneficia de la imatge de la Fira i de les visites que genera.

D'altra banda, la vitalitat del moviment associatiu en aquest àmbit fa pensar que seria un dels espais en els quals buscar una major interlocució i col·laboració entre govern municipal i societat civil, en una lògica de governança compartida que convindria anar ampliant a més àmbits. En aquest marc es podrien plantejar de nou possibilitats com ara la d'establir una Casa de la Cultura Popular o una altra seu que acollís els diversos col·lectius d'aquest àmbit i n'afavorís la col·laboració.

Per últim, fins ara no sembla que s'hagi explorat excessivament a nivell municipal la dimensió de la diversitat en l'àmbit de la cultura popular i tradicional, un aspecte al qual la Fira Mediterrània, entre d'altres, ha anat prestant una atenció creixent en els darrers anys. En aquest sentit, i tenint en compte algunes de les preocupacions de fons existents a la ciutat en relació amb aspectes com la presència de població d'origen immigrant i la seva concentració en zones que han perdut atractiu per a bona part de la població, podria ser convenient afavorir processos de presentació d'expressions culturals diverses i de foment de la interculturalitat en l'àmbit de la cultura popular i tradicional.

B4. El patrimoni i la memòria

En gran part implementat

El projecte estratègic prioritari del Pla de 2009 en aquest àmbit plantejava la conveniència d'articular una xarxa d'institucions vinculades al patrimoni (arxius, museu, espais museïtzats i centres d'interpretació) i millorar-ne els seus equips professionals i les seves infraestructures. En aquest sentit, es percebia el potencial del patrimoni per dignificar la imatge de la ciutat, promoure-hi el sentit de pertinença i identitat i cohesió social i vincular-lo amb la millora de la qualitat de vida. Pel que fa a accions més concretes, també es preveia el reforçament del Museu Comarcal com a eix dinamitzador de la difusió del patrimoni (revisió del Pla Director, renovació total de la museografia, dinamització de les activitats, etc.) i la creació del Centre d'Interpretació del Carrer del Balç, entre d'altres.

Els darrers anys s'ha percebut una consolidació i enfortiment de les iniciatives de la ciutat en l'àmbit del patrimoni: aprovació d'instruments de protecció, creació de comissions de participació, creació i implementació del manual d'estil del patrimoni cultural i turístic de la ciutat –senyalització, fulleteria, marxandatge, etc.-

Això es fa palès especialment en els aspectes més directament relacionats

amb l'estada de Sant Ignasi a la ciutat i els preparatius de la commemoració del 500 aniversari d'aquest fet, prevista per a 2022. Així, per bé que no es pugui parlar de l'articulació d'una xarxa en l'àmbit del patrimoni com la que es plantejava el 2009, sí que hi ha hagut millores en equipaments concrets (com el Museu Comarcal, que per bé que no ha viscut reformes de la magnitud prevista sí que ha incorporat l'Espai Memòries o la sala d'obres de Josep Mestres Cabanes), la creació d'altres de nous (com el Centre d'Interpretació del Carrer del Balç o el Centre d'Interpretació de la Manresa Ignasiana "Espai Manresa 1522") i el desenvolupament d'un discurs de ciutat en el qual el patrimoni té una presència creixent, especialment en relació amb la projecció exterior de Manresa i el seu atractiu turístic. Més enllà de l'aniversari de l'estada d'Ignasi de Loiola a la ciutat, es fa evident l'atractiu patrimonial del centre històric de la ciutat, tant pel que fa al llegat medieval com per alguns elements de l'època modernista.

D'aquesta manera, es podria considerar que el patrimoni és l'àmbit de la cultura més ben atès en el darrer període i amb una visió més clara per als propers anys: com ja s'ha indicat, l'edifici que acull el Museu Comarcal és objec-

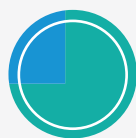
te d'un procés de renovació important actualment, amb suport de la Generalitat de Catalunya, que ha de permetre obrir-hi un nou accés principal, reorganitzar-ne els espais interns, potenciar el claustre com a espai públic, habilitar espais d'acollida per als pelegrins que segueixen el Camí Ignasià, i dissenyar i implementar uns nous projectes museològic i museogràfic.

Entre els aspectes que semblen menys ben resolts en aquest sentit hi ha, amb tot, la relativa dispersió de les competències municipals en relació amb el patrimoni. La planificació relativa als actes de 2022 depèn principalment de l'Àrea de Presidència i de l'àmbit de Turisme i Promoció de la Ciutat, mentre que la participació del Servei de Cultura existeix a nivell operatiu en els grups de treball i en la realització d'algunes accions però sembla menys visible pel que fa a la planificació general del projecte i la seva articulació amb

les polítiques culturals en el seu conjunt. Alhora, com posa de manifest la documentació elaborada pels responsables de Manresa 2022, la dimensió cultural és inevitable en la planificació i la implementació del projecte: millora dels espais patrimonials, organització d'activitats, circuits i rutes, etc.

Es percep, en qualsevol cas, el risc que l'orientació de totes les intervencions es centri exclusivament en l'atenció als visitants i desatengui tant la població local (que, en qualsevol cas, se'n podria beneficiar indirectament per les millores en l'oferta patrimonial i els efectes econòmics derivats de l'atracció de turisme) com la resta d'elements patrimonials i culturals de la ciutat, tot fent que un determinat fet històric i el discurs espiritual que hi va associat tinguin un ascendent creixent en la vida cultural de la ciutat.

B5. La música

Poc
implementat

En l'àmbit de la música, el projecte estratègic prioritari inclòs al Pla de 2009 consistia a consolidar el projecte de la Casa de la Música i fomentar en la seva gestió la participació de diversos agents de la ciutat. D'altra banda, es plantejaven

altres accions de suport als grups emergents i professionals o la continuïtat del vincle amb la música tradicional i popular. En el transcurs de la recerca, la reflexió al voltant de la música ha tingut poca presència. En qualsevol cas, la informació

recollida apunta que la Casa de la Música ha perdut pes, en part per un decreixement del suport econòmic municipal, i que convindria repensar-ne la relació amb les polítiques municipals, per tal que es pogués implicar més en processos de formació. Entre la resta d'agents rellevants en aquest àmbit hi ha el Conservatori Municipal de Música, vinculat a la Regidoria d'Ensenyament i que ha establert algunes col·laboracions amb el Teatre Kursaal però que té una relació poc rellevant amb la Regidoria de Cultura de

l'Ajuntament. Val a dir, però, que en el moment de la redacció d'aquest document, la Regidoria de Cultura ja ha començat a fer passes orientades a reactivar el projecte de la Casa de la Música, així com a buscar aliances i col·laboracions amb el Conservatori Municipal de Música per tal de donar una empenta institucional a aquest sector. Una voluntat que també s'està fent extensiva a altres regidories de l'Ajuntament com la de Joventut, que ha començat a programar música de forma regular.

B6. Les arts visuals

Poc
implementat

Tot reconeixent que les arts visuals han estat durant anys, com ja s'ha apuntat, el sector amb més insuficiència pel que fa a espais, pressupost i programació, el Pla d'Acció Cultural de 2009 proposava la creació d'un Centre d'Art dedicat a l'art contemporani, que comptés amb espais de creació i producció, difusió i intercanvi, així com amb programes pedagògics adreçats a la població i la implicació dels professionals del sector. D'aquesta manera, s'hauria d'aconseguir per a les arts visuals un nivell d'equipaments equiparable al que existia en àmbits com les arts escèniques o la lectura pública.

En la pràctica, l'absència d'un equipament gran dedicat a l'art contemporani, i de les activitats que s'hi podrien dur a terme, continua essent una de les mancances més visibles al sistema cultural

de Manresa. Les sales d'exposicions a l'edifici del Casino permeten mantenir una programació bàsica d'exposicions d'art, que cal compatibilitzar en qualsevol cas amb altres exposicions municipals i ciutadanes que, aprofitant la centralitat de l'emplaçament, hi volen tenir sortida. Pel que fa a la difusió artística, al Casino s'hi programen algunes exposicions de producció pròpia però sobretot itineracions d'exposicions impulsades per la Diputació de Barcelona, el Departament de Cultura de la Generalitat o la xarxa Transversal, fet que limita la capacitat de desenvolupar un discurs propi en aquest àmbit.

Cal fer notar també l'existència d'alguns festivals i esdeveniments en l'àmbit de les arts visuals i l'audiovisual, com VI_suals o Jardins de Llum, que mostren l'interès de la Regidoria de Cultura

per impulsar iniciatives en aquest àmbit. Així mateix, la presència d'entitats com la ja esmentada Taula de les Arts Visuals de la Catalunya Central és una bona mostra de l'existència en aquest sector d'un teixit associatiu rellevant a Manresa i el Bages, que podria beneficiar-se d'un impuls més decidit per part de l'Ajuntament. Aquesta entitat va néixer a partir d'una iniciativa de l'Ajuntament per aglutinar a diferents agents d'aquest sector però, amb el temps, el col·lectiu va anar prenent identitat pròpia i actualment és un exemple del dinamisme associatiu i ciutadà i de col·

laboració pública-privada en tant que ha esdevingut el principal interlocutor amb l'Ajuntament en totes les qüestions vinculades a les arts visuals.

Tanmateix, tot i aquests canvis positius, la creació d'un equipament de referència en aquest àmbit continua sent una assignatura pendent. Aquest nou equipament hauria de servir per abordar qüestions tant en l'àmbit de la producció com de la difusió (complementada amb una major capacitat per a produir exposicions pròpies) i la col·laboració entre agents.

B7. El sector audiovisual

Poc
implementat

El Pla de 2009 proposava la iniciativa "Manresa, ciutat de cinema" com a projecte estratègic prioritari en l'àmbit audiovisual, que hauria de consistir en l'enfortiment del Teatre Conservatori com a espai de referència, el manteniment d'iniciatives com el Festival de Cinema Negre de Manresa i el desenvolupament i la consolidació de programes d'innovació i foment de la creació audiovisual a nivell local.

En un context local i internacional que en general no és propici per al manteniment d'espais permanents de difusió del cinema i una crisi econòmica que ha

conduït a la desaparició de nombrosos festivals i altres esdeveniments culturals, els darrers anys no han estat positius per a les propostes plantejades en aquest àmbit. El Teatre Conservatori i l'auditori de La Plana de L'Om acullen algunes projeccions de cinema (entre d'altres, les propostes del Cineclub de Manresa i del cicle "El documental del mes") i en el marc d'iniciatives com Vi_suals es produeixen i projecten obres audiovisuals (alguns dels curts sorgits d'aquest projecte s'han projectat a la Filmoteca de Catalunya).

Tanmateix, com ja s'ha apuntat, en els darrers anys han desaparegut tant el Festival de Cinema Negre com els Cinemes Atlàntida. Tot i així, també cal apuntar una notícia positiva per a l'audiovisual a

Manresa: l'acord per a la participació de Manresa, i l'ampliació, del Festival Internacional de Cinema Social de Catalunya (CLAM), fins ara amb seu a Navarres i que ara esdevindrà un festival multiseu. Pel que fa a les accions en curs i previstes, cal apuntar senzillament que

entre les accions que proposa el Comissionat pel Centre Històric hi ha la creació d'una Manresa Film Commission, que podria treure profit dels escenaris del nucli de la ciutat per a acollir produccions audiovisuals.

B8. Literatura, coneixement i lectura pública

Parcialment implementat

L'any 2009, el Pla d'Acció Cultural suggeria dos projectes estratègics en aquest àmbit: d'una banda, el desenvolupament d'una xarxa local de biblioteques formada per la biblioteca central (a l'edifici del Casino) i tres biblioteques de proximitat; de l'altra, l'elaboració d'un Pla de Lectura de Manresa, que podia tenir escala comarcal.

En aquest àmbit, cal apuntar la posada en marxa l'any 2012 de la biblioteca de l'Ateneu Les Bases, com ja s'ha apuntat, i el fet que la Biblioteca del Casino manté un paper rellevant en l'accés a la lectura i la literatura, malgrat certa escassetat de recursos i de superfície.

De fet, la necessitat de millorar les dotacions de tecnologia i de materials de

suport és comuna als dos centres bibliotecaris de la ciutat. El treball en xarxa es beneficia d'unes dinàmiques de col·laboració que són compartides per tot el sistema bibliotecari de la província, però en canvi les restriccions pressupostàries i la renúncia al desplegament de nous equipaments de proximitat previst inicialment han comportat que l'oferta d'equipaments bibliotecaris a la ciutat resti limitada i que ara per ara no es prevegi d'inaugurar-ne de nous.

En qualsevol cas, seria convenient valorar la necessitat de fer millores en els recursos materials i informàtics disponibles a les dues biblioteques de la ciutat i d'afavorir-ne la col·laboració pel que fa a la gestió dels fons i les activitats.

B9. La cultura de proximitat

Poc
implementat

Com ja s'ha explicat, el Pla de 2009 preveia enfortir la dimensió de proximitat en les polítiques culturals, mitjançant l'obertura d'equipaments repartits als quatre sectors territorials de la ciutat, amb uns recursos especialitzats per a la cultura i d'altres de més diàfans i polivalents. Aquest model és el que el 2012 va començar a funcionar a l'Ateneu Les Bases, on conviuen un poliesportiu, una biblioteca i un centre cívic, en un equipament de titularitat pública però gestió privada, que recau únicament en la Federació Catalana de Basquetbol després que la seva aliança amb la cooperativa Encís es trenqués.

L'espai i els recursos que l'Ateneu Les Bases dedica a les funcions de "centre cívic" semblen insuficients, especialment pel que fa als continguts culturals més exigents, de la mateixa manera com la dimensió cultural i la capacitat d'incidència de l'Ajuntament en la generació de continguts per als altres dos centres cívics de la ciutat també semblen poc adequades.

En qualsevol cas, i més enllà dels equipaments propis, que semblen difícils

d'impulsar en el període actual, la generació d'una veritable cultura de proximitat a la ciutat hauria de passar també per la col·laboració amb entitats del teixit associatiu, la presència d'activitats de promoció municipal en diversos barris i equipaments de la ciutat, la presència de dinamitzadors culturals als equipaments cívics, la incorporació de continguts i objectius culturals a les estratègies de desenvolupament territorial (com les que fan referència al centre històric, per exemple), un treball en xarxa entre els diferents equipaments cívics de la ciutat (inclouent també l'Ateneu de les Bases) i, en definitiva, una major penetració de les polítiques i els programes culturals en entorns que afavoreixin la proximitat i la participació activa de la ciutadania.

2

Diagnòstic

2.3. Conclusions del diagnòstic

Per tal de poder passar a la formulació de recomanacions per als propers anys, aquest apartat apunta de manera breu algunes de les principals conclusions derivades d'aquesta anàlisi.

Les observacions fetes al llarg d'aquest capítol han servit per analitzar de manera sintètica les fortaleeses i debilitats de la vida cultural i les polítiques culturals a Manresa, i per situar-les en la perspectiva històrica dels darrers anys, en el període que va des de l'aprovació del Pla d'Acció Cultural de 2009 fins a l'inici de l'actual mandat municipal.

Per tal de poder passar a la formulació de recomanacions per als propers anys, aquest apartat apunta de manera breu algunes de les principals conclusions derivades d'aquesta anàlisi.

A) Una ciutat amb referents culturals molt significatius. L'escena cultural de Manresa compta amb algunes iniciatives molt significatives, amb una rellevància que transcendeix la ciutat: la Fira Mediterrània o el Teatre Kursaal, principalment, però també altres celebracions del calendari festiu (Fira de l'Aixada, Festa Major, etc.) i elements del patrimoni material, tenen un valor que distingeix Manresa. La riquesa de la vida cultural a la ciutat es recolza en aportacions de diversos agents, tant públics com associatius, que han consolidat alguns models d'intervenció reeixits al llarg de les últimes dècades.

B) El nexa creixent entre patrimoni i turisme. En els darrers anys, i especialment en la perspectiva que ofereix Manresa 2022, s'ha enfortit el treball al voltant del patrimoni i la història local i s'ha desenvolupat una oferta turística amb un potencial significatiu. Malgrat que el patrimoni ignasià és el principal referent en aquest sentit, la ciutat pot

incorporar altres elements de la seva realitat cultural i històrica a les visites turístiques i, alhora, aprofitar l'empenta i els recursos invertits des de turisme per posar en marxa programes i iniciatives que ajudin a fomentar el sentiment de pertinença.

C) Poca cohesió del discurs i l'estratègia cultural. Per bé que la ciutat compta amb diverses iniciatives i recursos culturals de nivell molt destacat, a primera vista no hi ha un discurs que els relligui, i que destaquï de manera suficient el paper de la cultura com a element distintiu de Manresa, ni que afirmi de manera clara la riquesa d'allò existent. Es troba a faltar un "relat cultural" més evident de la ciutat, que aprofiti les fortaleeses ja observades però que alhora presti atenció a les necessitats per cobrir, les embolcalli en un mateix discurs i els doni força. Marcs com la Capitalitat de la Cultura Catalana de 2018 i el període de treball que s'allarga fins a 2022 ofereixen l'oportunitat de desenvolupar i enfortir aquest discurs i concretar-lo en instruments i mesures.

D) Feblesa dels recursos. Per fer possible el pas esmentat al punt anterior, seria convenient reforçar els recursos pressupostaris i humans disponibles per a la cultura. Com s'ha observat, les partides municipals destinades a cultura han baixat de forma molt significativa al llarg de l'última dècada, fins a nivells que dificulten anar més enllà del manteniment d'allò existent. Així mateix, la dotació de personal en l'àmbit de la cultura és limitada i sembla ne-

cessari reforçar-la per tal de fer front als reptes actuals i, especialment, a iniciatives de magnitud significativa com la Capitalitat de la Cultura Catalana.

E) Manca de comunicació i lideratge al sistema cultural. L'anàlisi de la vida cultural a la ciutat i les polítiques culturals públiques apunta l'absència d'un nivell suficient de comunicació, debat i col·laboració entre els diversos agents que hi intervenen. La vida cultural a les ciutats contemporànies requereix nombrosos agents compromesos, un fet que compleix Manresa: cal fer notar, per exemple, l'existència de nombroses entitats i associacions consolidades i que tenen un paper clau en àmbits com les arts escèniques o la cultura popular i tradicional. Amb tot, aquesta pluralitat s'hauria de complementar amb espais d'interlocució (com ara un Consell Municipal de Cultura efectiu pel que fa a la relació entre l'Ajuntament i les entitats, o relacions transversals fortes amb altres àrees del govern local), iniciatives en col·laboració i un major lideratge i impuls per part de la Regidoria de Cultura. Davant la multiplicitat d'agents, cal que la Regidoria de Cultura aportï coherència, eviti la dispersió d'esforços i reclami atenció a la dimensió cultural de processos, com la reconversió d'edificis o les estratègies de desenvolupament turístic, que fàcilment poden seguir altres lògiques.

F) Desequilibris en el desenvolupament cultural. L'altra cara de la moneda de la fortalesa que mostren les arts escèniques, el patrimoni o la cultura

popular és el relatiu desequilibri que s'observa en altres aspectes, com ara les arts visuals o l'audiovisual. Així mateix, es percep el possible risc que un accent excessiu en la dimensió patrimonial i el patrimoni faci deixar de banda l'atenció a la creació contemporània i a l'accés a la cultura per a tothom. Per últim, atesa la realitat social de la ciutat, sembla convenient incorporar de manera activa la diversitat a la reflexió cultural en general, i a qüestions com ara les cultures populars i tradicionals o la creació intercultural en particular. De nou, els propers anys ofereixen l'oportunitat de prendre mesures a favor d'aquells àmbits menys visibles en la vida cultural de la ciutat fins ara.

G) Una dimensió territorial millorable. Com ja s'ha observat, en els darrers anys s'ha abandonat l'objectiu de comptar amb una xarxa d'equipaments descentralitzada a nivell territorial. Aquest fet, però, no hauria d'impedir que la ciutat pugui afavorir una cultura de proximitat: una part significativa de la vida cultural passa per l'espai públic (cultura popular i tradicional, cicle festiu, Manrusiònica, etc.) i hi ha equipaments en diverses parts de la ciutat que acullen una part significativa de la població (biblioteques, teatres, etc.). En qualsevol cas, seria convenient assegurar que la cultura s'incorpora de manera clara a les iniciatives de desenvolupament territorial més significatives, com ara les que fan referència al centre històric, i que millora el treball en xarxa i la dotació cultural als equipaments ja existents (centres cívics, biblioteques, etc.).

H) Dèficits en la comunicació i la difusió cultural. En el transcurs de les converses mantingudes amb diversos agents s'ha detectat una preocupació, ja expressada al Pla d'Acció Cultural de 2009, per la difusió i la visibilitat de l'oferta cultural i la seva capacitat d'arribar a grups de la població que hi participen poc. A aquesta situació no hi ajuda la feblesa i poca especialització dels recursos que l'Ajuntament destina a la comunicació cultural, un fet que caldria tenir en compte de cara al futur. A la ciutat hi ha experiències reeixides de comunicació cultural, com ara les que vehicula El Galliner, i podria ser convenient reproduir-ne alguns elements.

I) Oportunitats: esdeveniments, inversions, edificis. En conjunt, l'anàlisi també posa de manifest l'existència de diverses oportunitats que poden facilitar l'enfortiment de les polítiques culturals de la ciutat a curt i mig termini. Com ja s'ha exposat a bastament, la Capitalitat de la Cultura Catalana i els preparatius de 2022 estableixen un marc atractiu per a enfortir el pilar cultural com a element distintiu de la ciutat i per concretar-lo en accions. Les inversions en equipaments com el Museu Comarcal també poden servir per dinamitzar l'oferta patrimonial a la ciutat, mentre que l'atenció política a una zona d'elevat valor patrimonial i interès cultural i social com el centre històric ofereix una bona possibilitat per reforçar-lo com a espai de creació i com a escenari d'activitats cul-

turals. Per últim, hi ha diversos edificis en desús, amb L'Anònima com a cas paradigmàtic, que podrien tenir una finalitat cultural.

Aquests apunts inicials derivats del diagnòstic de la situació actual formen la base per a les recomanacions i propostes més concretes que s'exposaran al proper capítol.

3

Estratègia

3.1. Estructura de l'estratègia

Es presenten de manera esquemàtica els principals eixos que podrien orientar el treball de la Regidoria de Cultura en l'actual mandat.

A partir de les conclusions extretes del diagnòstic, a continuació es presenten de manera esquemàtica els principals eixos que podrien orientar el treball de la Regidoria de Cultura en l'actual mandat. D'acord amb les premisses del treball actual, aquesta proposta fa èmfasi en el

marc cronològic que marquen l'any de la Capitalitat de la Cultura Catalana i la fita de 2022, així com en el centre històric de la ciutat com a espai prioritari.

L'esquema de l'estratègia que es proposa és la següent:

3

Estratègia

3.2. Reptes i objectius generals

El diagnòstic realitzat i l'avaluació del grau d'implementació del Pla de 2009 han permès identificar una sèrie de reptes als quals la cultura de Manresa ha de donar resposta a través de la concreció i el desenvolupament de l'estratègia per als propers anys.

Aquests reptes són:

CENTRALITAT

Aquest repte fa referència a la posició que la cultura ocupa a la ciutat de Manresa i que inclou d'una banda els aspectes més tangibles i materials, com ara la presència dels agents culturals, públics i privats, en la definició i l'execució de projectes de ciutat, i de l'altra qüestions més intangibles que tenen a veure amb la construcció d'un relat i d'una marca de Manresa com a ciutat i capital cultural.

REGENERACIÓ

Manresa ha d'aconseguir desenvolupar i consolidar un ecosistema cultural sòlid, inclusiu i equilibrat. Per fer-ho, cal renovar els mecanismes i les dinàmiques que caracteritzen el sistema cultural manresà per tal de crear les condicions necessàries per regenerar-lo i enfortir-lo.

APODERAMENT

El concepte d'apoderament ("empowerment" en anglès), en aquest context, fa referència al repte d'assolir uns nivells suficients de recursos, capacitats i assertivitat dels agents culturals, públics i privats, per tal que esdevinguin agents autò-

noms. Una autonomia, però, desenvolupada a partir del treball en xarxa i de la suma d'esforços.

A partir d'aquests reptes s'han pogut concretar els objectius generals que es volen assolir a partir de la implementació de l'estratègia:

- Definir i enfortir el relat de les polítiques culturals municipals i vincular-les de manera més clara amb la qualitat de vida de la ciutadania.
- Potenciar el sector cultural de la ciutat i millorar la col·laboració entre tots els agents que hi participen.
- Incorporar la cultura de manera explícita i sòlida en els projectes principals que encara la ciutat en els propers anys.

3

Estratègia

3.3. Els eixos estratègics

Els eixos permeten estructurar els programes i les accions a realitzar per tal d'assolir els objectius generals i donar resposta als reptes detectats.

Eix 1. Discurs cultural fort, inclusiu i divers

Cal construir un discurs que expliqui la cultura com a eix central de la ciutat i que en destaquï la importància per a la qualitat de vida del conjunt de la ciutadania, i no exclusivament per als visitants i turistes que arriben a la ciutat. Aquesta centralitat s'ha de fer notar en la generació de polítiques i projectes que tinguin la cultura com a eix central però també en l'assoliment d'uns nivells de recursos disponibles que permetin fer-la efectiva.

L'enfortiment del discurs i l'afirmació de la importància de la cultura per a la qualitat de vida s'hauria de traduir també en mesures que apostessin més decididament per **una vida cultural inclusiva i diversa, posant l'accent en l'accés a la cultura per a tothom**. En aquest sentit, convindria prendre mesures per ampliar els públics de la cultura i les seves formes de participació tot tenint en compte la perspectiva de gènere, i per millorar la dotació d'equipaments i infraestructures culturals de la ciutat.

Eix 2. Governança i col·laboració internes i externes

És necessari **millorar el diàleg i la coordinació amb altres agents culturals** que intervenen a la ciutat. En aquest sentit, cal trobar noves vies per aprofitar encara més la riquesa i el dinamisme dels agents culturals de Manresa en benefici de les polítiques culturals de la

ciutat. Així doncs, cal repensar els mecanismes de participació actuals i generar sistemes que permetin la interlocució i la coordinació entre agents i que assegurin un paper més central i estratègic a la Regidoria en relació amb la resta d'agents, sense que aquests perdin autonomia. Així mateix, cal també trobar **noves formes de suport** per assegurar que les iniciatives culturals de Manresa tenen capacitat per créixer i consolidar-se.

Eix 3. Projectes estratègics

Cal desenvolupar un projecte clar i ambiciós per a la Capitalitat de la Cultura Catalana. Es tracta d'una oportunitat única per fer present la importància de la cultura a la ciutat, guanyar visibilitat a Catalunya i exercir lideratge des de la Regidoria de Cultura. En aquest sentit, la ciutat ha d'assegurar que les apostes importants per a l'any 2018 tinguin continuïtat, i que enllacen amb una visió més a llarg termini de reforçament de les polítiques culturals a Manresa.

Així mateix, també **cal reforçar la presència de la cultura en altres projectes clau de la ciutat**, com ara els plans per al centre històric o el projecte Manresa 2022, tant a nivell polític com tècnic, fet que ha d'implicar una major transversalitat en temes d'interès cultural a l'interior del govern municipal. En aquest sentit, cal fer més visible la importància que tenen la cultura i les polítiques culturals per fer front a alguns dels grans projectes de ciutat i, en consonància amb el plantejament de l'Eix 1, per promoure a través d'aquests projectes una millor qualitat de vida del conjunt de la ciutadania.

3

Estratègia

3.4. Programes i accions

EIX 1. DISCURS CULTURAL FORT, INCLUSIU I DIVERS

PROGRAMA 1.1. CENTRALITAT DE LA CULTURA A LA CIUTAT

Més enllà de celebracions excepcionals com les que constitueixen els anys 2018 i 2022, el diagnòstic ha posat de manifest la necessitat de repensar la posició de la cultura en el projecte de ciutat, d'una manera més estructural i continuada. Hi ha passos en aquest sentit en alguns àmbits (patrimoni, cultura popular i arts escèniques especialment) però altres sectors de la cultura no se'n beneficien, ni existeix un discurs cohesionat per al conjunt. Les iniciatives plantejades en aquest programa han de servir per avançar en aquest sentit abordant diversos aspectes de base per a l'ecosistema cultural de la ciutat: **els recursos públics disponibles i la comprensió del paper que la cultura juga en la millora de la qualitat de vida de les persones.**

Pel que fa als recursos, **la baixada de recursos públics per a la cultura** que ha patit Manresa en els darrers anys, tant **a nivell de personal** (la pèrdua d'una tècnica A2, una responsable d'equipaments i 2 auxiliars administratives) **com econòmic** (reducció d'un 68% de pressupost municipal per a cultura entre 2008 i 2014), posen les

capacitats de la secció de cultura en una situació molt delicada, especialment pel que fa a la possibilitat d'engegar nous projectes o potenciar els existents, i per tant, és **necessari plantejar la necessitat de millorar el nivell de recursos disponibles** com a condició necessària per poder posar en marxa altres programes i accions.

Pel que fa a l'enfortiment del discurs, el conjunt d'accions que es plantegen en els diversos programes van en aquesta direcció. La dedicació de nous recursos a la comunicació de la cultura també hi hauria de jugar un paper significatiu.

Aquest programa, doncs, està dirigit a apuntar les accions que cal dur a terme per tal de, en el mitjà termini, recuperar la capacitat d'acció que la Secció de Cultura tenia uns anys enrere. Tanmateix, també planteja propostes que van més enllà de la demanda d'una millora dels recursos i que busquen **alternatives viables per tal de poder millorar la capacitat d'incidència de l'equip tècnic de cultura** mentre es mantingui el nivell actual de recursos.

EIX 1. DISCURS CULTURAL FORT, INCLUSIU I DIVERS

PROGRAMA 1.1.

CENTRALITAT DE LA CULTURA
A LA CIUTAT

ACCIÓ 1.1.1

Incrementar el pressupost en cultura

Descripció

L'observació realitzada, i la comparació amb altres ciutats similars a Manresa en mida o en importància territorial, indiquen la necessitat d'incrementar el pressupost municipal en cultura. Com s'ha apuntat al diagnòstic, **la despesa en cultura per habitant a Manresa és força menor (34,5€ per habitant) que a la mitjana de municipis assimilables en població de la província de Barcelona.** En aquest sentit, cal que en els propers anys Manresa incrementi aquest nivell de despesa municipal fins a situar-se en la mitjana (51,4 € per habitant). Aquest increment s'hauria de visualitzar ja el 2017 (en part per a preparar els esdeveniments de la Capitalitat) i el 2018, però hauria d'anar més enllà de l'excepcionalitat; en aquest sentit, per bé que sigui previsible un lleuger descens el 2019, caldria evitar tornar a la situació de partida i apostar per un progressiu creixement dels recursos globals disponibles.

També seria important vetllar perquè **la Regidoria de Cultura tingui un protagonisme creixent en la gestió dels recursos que la ciutat destina a la cultura en conjunt**, ja sigui de manera directa o mitjançant mecanismes d'interlocució amb les altres Regidories rellevants.

Agents implicats

Regidoria de Cultura

Alcaldia

Conjunt de govern municipal

Calendari

2017 - 2018: augment del pressupost per a Cultura, amb partides específiques per a la **Capitalitat** i d'altres de destinades a la **infraestructura cultural bàsica de la ciutat** (equipaments, programes, suport a entitats, barris, etc.)

2019 - 2023: consolidació d'una tendència a l'alça dels recursos públics destinats a la Cultura, amb atenció prioritària a la infraestructura cultural bàsica de la ciutat

EIX 1. DISCURS CULTURAL FORT, INCLUSIU I DIVERS

PROGRAMA 1.1.
CENTRALITAT DE LA CULTURA
A LA CIUTAT

ACCIÓ 1.1.2.

Incrementar la dotació de recursos humans

Descripció

El diferents projectes assumits pel personal tècnic de l'Ajuntament, així com les funcions derivades de la gestió del Centre Cultural el Casino, on es troben les dependències dels Serveis de Cultura, són massa elevats per ser assumits pel personal actual. En aquest sentit, i en consonància amb l'augment del pressupost esmentat anteriorment i amb la voluntat d'ampliar la presència territorial de la cultura a la ciutat, caldria tendir a un **increment progressiu del personal destinat a cultura** i aconseguir, així, una millor capacitat d'acció de la Regidoria.

Agents implicats

Regidoria de Cultura

Alcaldia

Conjunt de govern municipal

Calendari

2017-2023: tendència a **augmentar el nombre de persones** que treballen als serveis de Cultura de l'Ajuntament

EIX 1. DISCURS CULTURAL FORT, INCLUSIU I DIVERS

PROGRAMA 1.1.
CENTRALITAT DE LA CULTURA
A LA CIUTAT

ACCIÓ 1.1.3

Incrementar la presència de la cultura en els principals projectes de la ciutat

Descripció

Per consolidar i facilitar els passos esmentats en les accions anteriors, caldria vetllar perquè les **prioritats de la Regidoria de Cultura tinguessin una presència més visible** en les consultes, negociacions i **plans estratègics prioritaris de la ciutat**. La preparació de l'any 2022 és un context adequat per a aquest tipus de treball, però caldria fer-lo extensible a altres iniciatives polítiques importants per a Manresa. En aquest sentit, convindria que els responsables polítics i tècnics de la Regidoria de Cultura fessin un seguiment regular dels processos significatius en curs i busquessin tenir-hi presència, tot fent ús d'exemples i arguments extrets de la seva tasca quotidiana i altres idees que s'apunten en aquest document.

Agents implicats

Regidoria de Cultura
Alcaldia
Regidoria de Festes
Regidoria de Dinamització Econòmica i Participació
Regidoria de Planejament i Projectes Urbans
Altres Regidories i agents significatius de la ciutat

Calendari

2017-2018: augment del pressupost per a Cultura, amb partides específiques per a la **Capitalitat** i d'altres de destinades a la **infraestructura cultural bàsica de la ciutat** (equipaments, programes, suport a entitats, barris, etc.)

2019-2023: consolidació d'una tendència a l'alça dels recursos públics destinats a la Cultura, amb atenció prioritària a la infraestructura cultural bàsica de la ciutat.

EIX 1. DISCURS CULTURAL FORT, INCLUSIU I DIVERS

PROGRAMA 1.1.

CENTRALITAT DE LA CULTURA
A LA CIUTAT

ACCIÓ 1.1.4.

Crear una figura dins la secció de responsable de comunicació

Descripció

Una de les necessitats que ha posat de manifest el diagnòstic té a veure amb la **millora de la comunicació de la cultura** i el fet que actualment no es compta amb un treball especialitzat en aquest àmbit. Tant de cara a iniciatives excepcionals com la Capitalitat de 2018 com de manera més general per a la difusió de l'oferta cultural de la ciutat i la millora de la col·laboració amb altres agents culturals, convindria comptar amb la figura **d'una persona responsable de comunicació per a la Secció de Cultura**. D'aquesta manera s'aconseguiria alliberar de les tasques de comunicació el personal tècnic i, alhora, aconseguir definir i desenvolupar una estratègia de comunicació que cohesionés el discurs i l'acció política en matèria cultural a la ciutat. Mentre aquesta figura no es pugui crear, convindria potenciar la col·laboració amb el Servei de Premsa i Comunicació de l'Ajuntament, i valorar la possibilitat d'establir una estratègia conjunta per enfortir els missatges clau i la seva difusió.

Agents implicats

Regidoria de Cultura

Servei de Premsa i
Comunicació

Alcaldia

Calendari

2017: enfortiment de la col·laboració amb el Servei de Premsa i Comunicació i possible estratègia conjunta

2017-2019: creació i consolidació del lloc de responsable de comunicació a la Secció de Cultura

EIX 1. DISCURS CULTURAL FORT, INCLUSIU I DIVERS

PROGRAMA 1.2.

UNA VIDA CULTURAL MÉS INCLUSIVA
I DIVERSA

El diagnòstic ha posat de manifest la necessitat, ja detectada en el Pla d'Acció Cultural de 2009, **de potenciar l'accés a la cultura per a tothom**, amb un accent especial en les persones immigrades de primera o segona generació, atès l'elevat percentatge de població nouvinguda a la ciutat, i de manera més general en el conjunt de persones i grups que participen de manera menys freqüent en la vida cultural de Manresa.

Entre les accions que es poden proposar en aquest sentit n'hi ha, d'una banda, d'orientades a desenvolupar els públics de la cultura, ampliant-los i diversificant-los, i de l'altra, algunes que busquen millorar **la xarxa d'equipaments culturals**, especialment en alguns àmbits sectorials i zones de la ciutat. En aquest sentit, malgrat que a curt termini sigui difícil emprendre inversions substancials, les accions que es plantegen en aquest programa haurien de tenir prioritat en el mandat actual i el següent.

En alguns casos, **especialment L'Anònima**, hi ha un consens que convindria poder **obrir aquest espai com a equipament cultural** per a la ciutat en el marc de la celebració de la Capitalitat de la Cultura Catalana, encara que posteriorment s'hi hagin de fer més millores. D'altra banda, es constata la necessitat de **potenciar el paper dels equipaments de proximitat** en la vida cultural, tot repensant els continguts culturals dels centres cívics i millorant la dotació de biblioteques de la ciutat.

EIX 1. DISCURS CULTURAL FORT, INCLUSIU I DIVERS

PROGRAMA 1.2.

UNA VIDA CULTURAL MÉS INCLUSIVA
I DIVERSA

ACCIÓ 1.2.1.

Potenciar l'accés a la cultura
i diversificar els públics

Descripció

Com a element visible de la voluntat de traduir en la pràctica el discurs sobre la importància de la cultura en la qualitat de vida a la ciutat, la Regidoria hauria **d'impulsar el 2017 un programa d'accions concretes que visualitzessin l'atenció als col·lectius que tradicionalment han participat menys en la vida cultural** i que apostés per diversificar les expressions culturals més visibles a Manresa. La creació vinculada a la **interculturalitat** (col·laboracions entre artistes, població autòctona i població immigrada), els vincles entre escoles i institucions culturals (tallers, visites dinamitzades, etc.) o la presència de l'oferta cultural en hospitals o residències per a la gent gran (projectes de teatre comunitari, etc.) podrien ser mesures concretes en aquest àmbit. En paral·lel, caldria treballar amb els equipaments i les entitats culturals de la ciutat per **ampliar els seus públics**, tot traient profit de les estratègies d'èxit ja existents (prendre el treball d'El Galliner com a referència, per exemple i explorar experiències d'èxit com el programa Apropa Cultura) i aprofitant esdeveniments importants a la vida cultural (Festa Major, Festa de la Llum, etc.). La vocació de diversificar públics i de posar l'accent en **una vida cultural accessible i inclusiva** hauria d'inspirar també les propostes de l'any 2018, per consolidar en la pràctica aquest discurs.

Agents implicats

Regidoria de Cultura
Regidoria de Festes
Regidoria de Cohesió Social, Gent Gran i Salut, i d'Ensenyament
Regidoria d'Acció Social i Cooperació
Regidoria de Joventut
Comissionat per al Centre Històric
Àrea de Comunicació
Equipaments i entitats culturals de la ciutat

Calendari

2017: disseny i posada en marxa d'un programa pensat per ampliar i diversificar els públics de la cultura, amb accions específiques i d'altres d'integrades en l'oferta cultural ja existent

2018: consolidació d'aquesta orientació en el marc de l'Any de la Capitalitat de la Cultura Catalana

EIX 1. DISCURS CULTURAL FORT, INCLUSIU I DIVERS

PROGRAMA 1.2.

UNA VIDA CULTURAL MÉS INCLUSIVA
I DIVERSA

ACCIÓ 1.2.2.

Crear i liderar projectes en
col·laboració amb altres Regidories

Descripció

D'acord amb la voluntat de posar la cultura més al centre del projecte de ciutat i atès el punt de partida pel que fa a recursos disponibles, es fa necessari impulsar la **col·laboració amb altres Regidories**. Seria convenient assegurar que en aquests processos el discurs propi de la Regidoria de Cultura hi tingui una presència significativa, i que des de la Regidoria també es defineixin i s'impulsin projectes en els quals participen altres sectors de l'administració municipal.

Qüestions com ara **l'atenció a la diversitat o el paper de la cultura en la promoció de la qualitat de vida són** àmbits que ofereixen **bones oportunitats de col·laboració** amb altres Regidories que cal valorar per tal de pensar de forma conjunta projectes i programes que permetin donar resposta a aquests reptes de ciutat.

Algunes de les accions que es proposen en altres parts d'aquest document, com ara la creació artística al voltant de la interculturalitat, amb participació d'artistes i de població autòctona i immigrada; l'enfortiment dels projectes culturals al Centre Històric; o el vincle entre cultura i educació o cultura i cohesió social o el treball en qüestions de gènere, ofereixen bones oportunitats en aquest sentit.

Agents implicats

Regidoria de Cultura
Regidoria de Festes
Regidoria de Dinamització Econòmica i Participació
Regidoria de Planejament i Projectes Urbans
Regidoria d'Acció Social i Cooperació
Regidoria de Cohesió Social, Gent Gran i Salut, i d'Ensenyament
Regidoria de la Dona
Comissionat per al Centre Històric
Àrea de Comunicació

Calendari

2017-2018: impuls de la col·laboració amb altres Regidories en el marc de la preparació i la implementació de la Capitalitat

2019-2023: consolidació de la col·laboració, mitjançant **projectes amb lideratges diversos i participació activa** de la Regidoria de Cultura.

2019-2023: consolidació d'una tendència a l'alça dels recursos públics destinats a la Cultura, amb atenció prioritària a la infraestructura cultural bàsica de la ciutat

EIX 1. DISCURS CULTURAL FORT, INCLUSIU I DIVERS

PROGRAMA 1.2.

UNA VIDA CULTURAL MÉS INCLUSIVA
I DIVERSA

ACCIÓ 1.2.3.

L'Anònima

Descripció

Entre les **diverses possibilitats d'ús** que s'han plantejat (espai de producció d'arts escèniques; centre de formació; espai expositiu), sembla convenient prioritzar aquelles que més **s'adeqüin a les dimensions de l'espai** i que puguin generar un flux humà regular cap a l'edifici, fet que contribuiria als objectius de regeneració de la zona. Un altre criteri a tenir en compte passaria per la capacitat de les iniciatives que s'hi poguessin acollir de generar recursos propis a partir de les activitats que hi desenvolupessin. També sembla factible que l'espai pugui acollir alhora diverses iniciatives.

Tenint en compte tots aquests criteris, seria convenient determinar, entre finals de 2016 i principi de 2017, el projecte o projectes que es considerin més adequats per a l'espai i **adequar l'edifici per tal que pogués estar en funcionament en el transcurs de 2018**. En funció dels projectes que s'hi estableixin, caldrà valorar eventuales noves adequacions en els anys següents.

Mentre l'espai no tingui una funció permanent, seria convenient **oferir-hi usos temporals**, per exemple l'acollida d'activitats en el marc de les diverses celebracions del cicle festiu, per tal de fer conèixer l'equipament al conjunt de la població, demostrar-ne les possibilitats i evitar-ne la degradació.

Agents implicats

Ajuntament de Manresa (diverses Regidories i Comissionat per al Centre Històric)

Altres entitats i agents implicats en la gestió i dinamització de l'edifici (pendents de definir en els propers mesos)

Calendari

Finals 2016 – febrer 2017: concreció dels projectes prioritaris per a l'edifici

2016-2018: usos temporals mentre no n'hi hagi un de permanent

2017: adequació de l'edifici

2018: obertura provisional o definitiva

EIX 1. DISCURS CULTURAL FORT, INCLUSIU I DIVERS

PROGRAMA 1.2.

UNA VIDA CULTURAL MÉS INCLUSIVA
I DIVERSA

ACCIÓ 1.2.4.

Teatre Conservatori

Descripció

L'edifici del **Teatre Conservatori necessita una reforma substancial**, que podria servir per reforçar-ne les funcions que fa en l'actualitat o bé per incorporar-ne d'altres de vinculades a la creació i la producció, que el diagnòstic ha mostrat que eren necessàries, per tal d'abordar els aspectes més febles de la cadena de valor en l'àmbit de les arts escèniques. Aquesta acció, ateses les implicacions pressupostàries, sembla **poc viable a curt termini però hauria de ser prioritària en el següent mandat, com a màxim. En aquest sentit, sembla viable plantejar una reobertura del Teatre reformat durant l'any 2022.**

Agents implicats

Ajuntament de Manresa (diverses Regidories)

El Galliner, la Crica i altres entitats vinculades a les arts escèniques de la ciutat i als usos del Teatre Conservatori.

Calendari

2017-2018: concreció dels objectius de la reforma, amb l'elaboració d'un Pla Director.

2019-2022: execució de la reforma

EIX 1. DISCURS CULTURAL FORT, INCLUSIU I DIVERS

PROGRAMA 1.2.

UNA VIDA CULTURAL MÉS INCLUSIVA
I DIVERSA

ACCIÓ 1.2.5.

Biblioteques

Descripció

El diagnòstic ha posat de manifest algunes **manances i necessitats en les dotacions bibliotecàries** a la ciutat: en especial, la necessitat de millorar les dotacions i l'activitat dels centres existents. En aquest sentit, es planteja la conveniència d'intervenir en els àmbits següents:

- Millora en els equipaments: instal·lació de tecnologia RFID (per a la seguretat i la gestió dels préstecs), millor equipament informàtic i espais per a laboratoris creatius a la Biblioteca del Casino; i possible millora de mobiliari a L'Ateneu les Bases.

- Consolidació del treball conjunt de les dues biblioteques: fons, activitats, etc.

Més endavant, es podria valorar l'establiment d'un tercer centre bibliotecari amb funcions de proximitat.

Agents implicats

Regidoria de Cultura

Regidoria de Cohesió Social,
Gent Gran i Salut

Regidoria d'Ensenyament

Diputació de Barcelona

Calendari

2017-2019: millores en la tecnologia, les dotacions i la col·laboració mútua entre els centres existents

2019-2023: anàlisi de la viabilitat de crear una nova biblioteca.

EIX 1. DISCURS CULTURAL FORT, INCLUSIU I DIVERS

PROGRAMA 1.2.

UNA VIDA CULTURAL MÉS INCLUSIVA
I DIVERSA

ACCIÓ 1.2.6.

Centres Cívics

Descripció

La voluntat de comptar amb una vida cultural més inclusiva i diversa hauria de passar també per fer dels equipaments de proximitat, i especialment els centres cívics, **espais que afavoris- sin l'accés a la cultura** per a les persones del seu voltant. En aquest sentit, per tal de potenciar el paper dels centres cívics com a equipaments de proximitat de referència, cal fer una aposta **per incrementar, de forma progressiva, la dotació de recursos infraestructurals, materials i humans** amb què compten i **definir un projecte conjunt** que doni resposta a les necessitat culturals i d'inclusió social de la ciutat.

Tanmateix, fins que aquest increment de recursos no sigui possible, la Regidoria de Cultura podria buscar una **major incidència en els continguts** que s'hi presenten i incorporar-los de manera més clara als principals cicles d'activitats culturals que impulsa.

Així mateix, una altra acció en la qual es pot anar avançant sense un increment dels recursos és la definició d'un projecte conjunt per a tots els centres cívics de la ciutat (Casal Escodines, Centre Cívic Selves i Carner, Ateneu Les Bases) en col·laboració directa amb els dinamitzadors culturals que hi treballen.

Agents implicats

Regidoria de Cultura

Regidoria de Cohesió Social, Gent Gran i Salut

Regidoria d'Ensenyament

Calendari

2017: impuls d'accions culturals als centres cívics.

2018-2019: increment de recursos i definició d'un projecte conjunt.

EIX 2. GOVERNANÇA I COL·LABORACIÓ INTERNES I EXTERNES

PROGRAMA 2.1. ESPAIS DE PARTICIPACIÓ

El diagnòstic realitzat ha fet notar la **necessitat de millorar el coneixement mutu, la circulació de la informació, la distribució de responsabilitats i la cooperació entre agents públics** (incloses les diverses regidories i organismes de l'Ajuntament que en major o menor mesura incideixen en la vida cultural), **associatius i privats**, mitjançant mecanismes eficaços i permanents que assegurin un nivell de governança adequats a la realitat actual i a les demandes de participació que existeixen a la ciutat.

Val a dir, però, que actualment la Regidoria de Cultura de Manresa ja manté una relació constant amb el teixit associatiu de la ciutat i, especialment en els darrers anys, la col·laboració i la cooperació en projectes concrets ha esdevingut una forma de treballar habitual.

Així doncs, cal seguir potenciant aquestes dinàmiques establint mecanismes de funcionament més esta-

bles que entenguin la participació des d'una perspectiva encara més oberta i inclusiva i que promoguin **l'autonomia dels agents culturals de la ciutat i la seva capacitat per actuar com a actors dinàmics generadors d'activitat i iniciatives.** .

EIX 2. GOVERNANÇA I COL·LABORACIÓ INTERNES I EXTERNES

PROGRAMA 2.1. ESPAIS DE PARTICIPACIÓ

ACCIÓ 2.1.1.

Potenciació de la col·laboració amb entitats

Descripció

Algunes iniciatives engegades, com la **Taula d'Arts Visuals de la Catalunya Central**, són un exemple de bona pràctica pel que fa a generar espais de participació en l'àmbit cultural. **La Comissió de Patrimoni** és un altre exemple d'espai regular de participació amb agents públics i privats. Cal, doncs, seguir en aquesta línia i **posar en marxa altres òrgans i entitats que estructurin altres sectors i àmbits culturals** (musical, audiovisual, etc.), assegurant la paritat en la seva compsió, així com de manera transversal al voltant de projectes d'interès comú, per tal d'aconseguir un sector cultural més articulat internament, que sigui capaç de generar un discurs propi i que participi activament en la dinàmica cultural de la ciutat i en la presa de decisions en matèria de política cultural.

Agents implicats

Regidoria de Cultura (responsables tècnics i polítics)

Entitats, col·lectius i empreses culturals de Manresa

Calendari

2017: identificació dels sectors culturals i els **agents amb capacitat i voluntat de participar** activament en les estructures de coordinació.

2018: posada en marxa de nous projectes en col·laboració amb aquestes estructures.

EIX 2. GOVERNANÇA I COL·LABORACIÓ INTERNES I EXTERNES

PROGRAMA 2.1. ESPAIS DE PARTICIPACIÓ

ACCIÓ 2.1.2.

Promoure el treball per projectes amb entitats i el sector privat

Descripció

En una línia molt vinculada amb l'acció anterior, cal apostar pel treball per projectes com a mecanisme de participació i col·laboració entre l'Ajuntament i les entitats i agents culturals. Aquesta també és una pràctica que ja s'ha posat a la pràctica en diversos projectes a la ciutat, com és el cas la Festa de la Llum, el Festival Tocats de Lletra i els cicles Pessics de Vida i Saviesa.

Així doncs, a la vista dels bons resultats d'aquestes i altres iniciatives de col·laboració per a projectes concrets, cal que la **Regidoria de Cultura segueixi** aquesta línia d'actuació com un **agent facilitador i coordinador de projectes col·laboratius, tant en projectes ideats i liderats per l'Ajuntament** (els ja esmentats, així com el cicle Visuals i d'altres), **com en d'altres que sorgeixen a iniciativa d'agents privats o associatius.**

Agents implicats

Regidoria de Cultura (responsables tècnics i polítics)

Entitats, col·lectius i empreses culturals de Manresa

Calendari

2017: definició de la metodologia en col·laboració amb la Regidoria de Participació.

2018: posada en marxa del Consell.

2019: valoració del funcionament i adaptació a les necessitats i demandes dels agents culturals.

EIX 2. GOVERNANÇA I COL·LABORACIÓ INTERNES I EXTERNES

PROGRAMA 2.1. ESPAIS DE PARTICIPACIÓ

ACCIÓ 2.1.3.

Dinamitzar el Consell de Cultura o establir un nou òrgan en l'àmbit de la participació

Descripció

Un cop s'hagin creat els nous òrgans o espais de participació amb un caràcter més sectorial apuntats a l'Acció 2.1.1, serà més fàcil generar espais de debat, reflexió i presa de decisions al voltant del conjunt de les polítiques culturals **reactivant el Consell de Cultura com a òrgan transversal de participació o bé creant un altre espai** que afavoreixi el diàleg ciutadà al voltant de les polítiques culturals i la col·laboració en aquest àmbit.

Per sobre de tot, per tal d'evitar caure en dinàmiques poc àgils centrades només en la rendició de comptes que acaben degenerant en un afebliment d'aquests tipus d'òrgans, cal pensar el sistema de participació i dotar-los de certes capacitats de decisió i execució.

Per tant, el nou Consell de Cultura o l'òrgan que n'agafi el relleu haurà de ser transversal i els seus membres **assumir responsabilitats concretes** vinculades a projectes i iniciatives determinades, esdevenint un veritable espai consultor i agent de referència per a la definició de la política cultural i la seva traducció en projectes concrets, implementats de manera mancomunada. En consonància amb la voluntat de crear una vida cultural més inclusiva i diversa i d'afavorir la col·laboració amb altres àmbits de la vida de la ciutat, caldria fer la **participació oberta tant a entitats, col·lectius i empreses com**

a ciutadania de manera individual i incorporar quan calgui veus institucionals o privades provinents d'altres àmbits.

Per tal de fer més dinàmics aquests tipus d'espais, és bo valorar la **utilització metodologies i tècniques de participació** i, sempre que sigui adient, eines tecnològiques (fòrums i debats online, espais de treball virtuals, etc.).

Agents implicats

Regidoria de Cultura (equip tècnic i polític)
Regidoria de Participació
Taules i comissions sectorials
Agents culturals privats i associatius
Ciutadania

Calendari

2017: definició de la metodologia en col·laboració amb la Regidoria de Participació.

2018: posada en marxa del Consell

2019: valoració del funcionament i adaptació a les necessitats i demandes dels agents culturals.

EIX 2. GOVERNANÇA I COL·LABORACIÓ INTERNES I EXTERNES

PROGRAMA 2.2. NOVES FORMES DE SUPORT

Com ja s'ha anat apuntant, **la situació econòmica de l'Ajuntament de Manresa**, i en concret de la Regidoria de Cultura, ha tingut efectes clars en la capacitat municipal de donar suport, especialment econòmic, a les entitats culturals. En paral·lel, els darrers anys el sector cultural en conjunt ha passat per un canvi de paradigma, que comporta un reposicionament del paper que hi juguen tant les administracions públiques com els agents privats i associatius. Aquest nou context requereix **formes de suport i d'acompanyament diferents de les que havien estat habituals en les darreres dècades.**

EIX 2. GOVERNANÇA I COL·LABORACIÓ INTERNES I EXTERNES

PROGRAMA 2.2. NOVES FORMES DE SUPORT

ACCIÓ 2.2.1.

Reformular el sistema de subvencions a entitats culturals

Descripció

Cal **repensar el sistema de subvencions** que actualment gestiona l'Ajuntament a les entitats del municipi. Aquest repensament hauria d'anar orientat, en primer lloc, a **superar la lògica únicament econòmica i aportar nous models de suport**, com poden ser les cessions d'espais i materials, les col·laboracions en la comunicació i la difusió o **l'acompanyament i el suport en qualsevol dels processos administratius** vinculats a l'exercici de l'activitat de les entitats o a la realització de projectes concrets. Alhora, hi ha iniciatives que, per la seva naturalesa, sí que requeriran principalment un suport econòmic. També caldria contemplar l'opció de **donar suport a projectes rellevants per a la ciutat** (i per a objectius com ara la dinamització del Centre Històric, la interculturalitat o la diversificació de públics, per exemple) i que no provinquin d'entitats registrades, així com la possibilitat de prioritzar els projectes provinents de diverses entitats, per tal de contribuir a reforçar la col·laboració dins el sector cultural i amb altres sectors.

Per altra banda, cal també assegurar el **retorn social dels recursos públics destinats a entitats**, tot especificant en les bases de les convocatòries o en els convenis de col·laboració, actuacions específiques vinculades, per exemple, a la creació de públics, a objectius d'inclusió i diversitat o a la promoció de la igualtat. Per tal que aquest nou sistema de suport doni resposta a les necessitats actuals dels agents culturals de la ciutat, **cal comptar amb les seves visions des del moment de la definició**. En aquest sentit, la posada en marxa del nou Consell de Cultura o les taules i comissions sectorials poden ser una oportunitat perfecta per treballar de manera col·laborativa en aquesta línia d'acció.

Agents implicats

Regidoria de Cultura (equip tècnic i polític)

Consell de Cultura

Taules i Comissions sectorials

Calendari

2017: anàlisi de les necessitats i **definició del nou sistema de suport.**

2018: **posada en marxa** del nou sistema.

EIX 2. GOVERNANÇA I COL·LABORACIÓ INTERNES I EXTERNES

PROGRAMA 2.2. NOVES FORMES DE SUPORT

ACCIÓ 2.2.2.

Crear un instrument de relació i comunicació entre els agents culturals associatius i privats que generi comunitat

Descripció

Tot i que el sector cultural manresà està força connectat, les relacions que s'hi estableixen depenen sovint més de coneixences personals que no pas d'interessos professionals comuns.

En aquest sentit, seguint la lògica d'una **actuació municipal com a facilitadora**, es proposa estudiar la viabilitat de crear un **instrument tecnològic i virtual**, que aglutini totes les iniciatives i tots els agents (entitats, col·lectius, empreses o persones a títol individual) que treballen o estan vinculats amb l'àmbit de la cultura a Manresa.

El nivell de complexitat d'aquest instrument pot ser molt variable, i va des de la utilització de les xarxes socials per crear aquesta **comunitat**, fins a la **creació d'una plataforma** específica. Aquesta plataforma podria oferir diversos serveis com el lloguer i la cessió d'espais i materials, la posada en comú de projectes per tal buscar possibles col·laboradors, espais per a la difusió de programacions, etc.

Agents implicats

Regidoria de Cultura

Regidoria de Participació

Tècnics municipals responsables de comunicació

Servei de Sistemes d'Informació de l'Ajuntament

Entitats i col·lectius de Manresa

Calendari

2017: definició de l'instrument

2018: posada en funcionament de l'instrument

2019-2020: estratègia de creixement de l'instrument

EIX 3. PROJECTES ESTRATÈGICS

PROGRAMA 3.1.

CAPITALITAT DE LA CULTURA 2018

La **Capitalitat de la Cultura Catalana** que Manresa assumirà l'any 2018 ofereix una **bona oportunitat** d'abordar les mancances detectades en aquest informe i establir les bases per a enfortir les polítiques culturals de la ciutat. Cal veure el programa de 2018 com l'any central de l'actual govern municipal, i alhora com un pas d'un procés a mig termini, que s'allarga almenys fins a 2022. En aquest sentit, si bé hi ha inversions que no es podran fer de moment, sí que es poden prendre mesures que permetin seguir avançant en els anys següents.

EIX 3. PROJECTES ESTRATÈGICS

PROGRAMA 3.1.

CAPITALITAT DE LA CULTURA 2018

ACCIÓ 3.1.1.

Definició i implementació del programa 2018

Descripció

En els propers mesos caldria confirmar la disponibilitat pressupostària per a la Capitalitat i definir-ne els eixos prioritaris. En aquest sentit, se suggereix parlar **atenció prioritària als temes següents:**

- **Paper de la cultura en la regeneració del centre històric**, mitjançant la millora d'equipaments (especialment L'Anònima) i la realització d'activitats.

- **Atenció a les disciplines culturals menys ateses** habitualment en l'oferta cultural de la ciutat, com ara les arts visuals.

- **Tractament de qüestions importants en matèria de cultura i qualitat de vida**, com ara l'atenció a la diversitat provinent dels processos migratoris, el paper de la cultura en la salut o en col·lectius en risc com les dones víctimes de violència masclista.

- **Incorporació al programa de la Capitalitat d'activitats i equipaments consolidats** en la vida cultural de la ciutat (com ara la Fira Mediterrània, la Fira de l'Aixada o la programació del Kursaal), que haurien de contribuir a donar més relleu a les activitats de 2018.

Pel que fa a qüestions operatives, es podrien incorporar els eixos següents:

- Ús de la Capitalitat com una **bona oportunitat per relançar la col·laboració** entre agents culturals de la ciutat (Ajuntament, entitats, empreses privades) i entre aquests i altres agents de la ciutat (altres Regidories, comerços, agents de l'àmbit del turisme, etc.)

- Millora dels mecanismes de comunicació de l'oferta cultural de la ciutat.

La concreció del programa de la Capitalitat hauria de tenir lloc entre la primavera i l'estiu de 2017.

Seria convenient establir una taula de treball entre els diversos agents afectats, que assumís que l'any de la Capitalitat és un esforç compartit i que hauria de restar actiu al llarg de 2018 i més enllà, i esdevenir així l'embrió d'un mecanisme de governança compartida.

EIX 3. PROJECTES ESTRATÈGICS

PROGRAMA 3.1.

CAPITALITAT DE LA CULTURA 2018

ACCIÓ 3.1.1.

Definició i implementació del programa 2018

Agents implicats

Regidoria de Cultura

Regidoria de Festes

Regidoria de Dinamització Econòmica i Participació

Regidoria de Planejament i Projectes Urbans

Regidoria d'Acció Social i Cooperació

Regidoria de Cohesió Social, Gent Gran i Salut, i d'Ensenyament

Regidoria de la Dona

Comissionat per al Centre Històric

Responsables d'equipaments i entitats culturals públics i privats clau en la vida cultural de la ciutat

Altres agents significatius pel que fa a la dinamització del Centre Històric i la promoció de la ciutat

Calendari

Oct – Des 2016: confirmació pressupost

Oct 2016 – Març 2017: definició dels eixos principals de la Capitalitat

Març – abril 2017: conformació d'una **taula de treball** per a la Capitalitat

Abril – setembre 2017: concreció del **programa** de la Capitalitat

Octubre 2017: presentació pública del programa

2018: implementació i seguiment de la Capitalitat

EIX 3. PROJECTES ESTRATÈGICS

PROGRAMA 3.2. EL PAPER DE LA CULTURA EN PROJECTES CLAU

Aquest programa està molt vinculat amb el 1.1 “Centralitat de la cultura a la ciutat” atès que la manca de presència de la Secció de Cultura en alguns dels projectes de ciutat amb un pes cultural important, fa evident un discurs cultural feble respecte d’altres àmbits de la política municipal i, alhora, també deixa entreveure la dificultat d’assumir i integrar la capacitat transformadora de la cultura i la seva importància a l’hora de visualitzar i definir un projecte de ciutat.

En aquest sentit, doncs, aquest programa recull una sèrie d’accions l’objectiu de les quals és **aconseguir una major participació de la cultura en la definició dels grans projectes de ciutat** que actualment ja estan en marxa però en els quals la cultura hi pot jugar un paper més decisiu que no fins ara.

EIX 3. PROJECTES ESTRATÈGICS

PROGRAMA 3.2. EL PAPER DE LA CULTURA EN PROJECTES CLAU

ACCIÓ 3.2.1.

Fer una proposta concreta dins la programació de Manresa 2022

Descripció

Com ja s'ha apuntat, una de les persones membres de l'equip tècnic de la Regidoria de Cultura participa en les **reunions** de coordinació **per definir la programació de Manresa 2022**. Tanmateix, tot i que l'oferta cultural i patrimonial és un dels elements cabdals que conformen aquest projecte, la Regidoria de Cultura no participa activament en la seva definició.

Per tal de revertir aquesta situació, es proposa que des de Cultura es defineixi una proposta específica de programació o actuacions per incorporar al projecte Manresa 2022, a través d'aquelles activitats de la vida cultural de la ciutat que hi poden tenir una vinculació més clara, com per exemple la Festa de la Llum.

En aquest sentit, el marc de **la Capitalitat Cultural el 2018 pot ser l'oportunitat perfecta per dissenyar alguna proposta que s'incorpori** en la proposta global de Manresa 2022.

Agents implicats

Regidoria de Cultura

Comissió Manresa 2022

Calendari

2017-18: definició d'una proposta sobre el patrimoni i la cultura de la ciutat que s'incorpori al programa de 2022

2019-2021: desenvolupament de la proposta.

2022: execució de la proposta dins del programa Manresa 2022.

EIX 3. PROJECTES ESTRATÈGICS

PROGRAMA 3.2.

EL PAPER DE LA CULTURA EN PROJECTES CLAU

ACCIÓ 3.2.2.

Definir el paper de la cultura en la revitalització del Centre Històric

Descripció

La **revitalització del Centre Històric** és un dels **grans reptes** als quals la ciutat de Manresa ha de fer front. Es tracta d'un projecte de gran envergadura en el qual intervenen molt elements que, per suposat, superen les capacitats de la política cultural. Ara bé, la complexitat de regenerar i revitalitzar una zona que durant dècades ha anat perdent vitalitat i centralitat dins la ciutat en l'àmbit cultural, però també en l'econòmic i comercial, el d'habitatge, etc. és una tasca que només es podrà dur a terme si s'aborda de manera interdisciplinària i amb una voluntat de generar un projecte global.

És en aquest sentit que **la cultura s'ha de situar en el mateix nivell que la resta d'aspectes a treballar** (urbanisme, promoció econòmica, cohesió social, etc.) a l'hora de definir les actuacions que caldrà planificar i desenvolupar en aquest procés.

Val a dir, però, que per aconseguir una revitalització total del barri, caldrà una inversió de temps i recursos que, en el moment actual, no es poden assegurar totalment; tanmateix, sí que **cal anar definint el projecte** i desenvolupant totes les accions que siguin possibles per assegurar que es va avançant, un avanç en el qual la cultura, tant liderada per la Regidoria com pel conjunt d'agents culturals del Centre Històric, tingui una presència transversal.

Entre les línies d'acció concretes que cal plantejar en aquest àmbit hi ha les següents:

- Infraestructures: establiment de nous espais per a la cultura, com ara L'Anònima, i millora d'equipaments ja existents a la zona, especialment aquells que tinguin potencial per atreure població d'altres parts de la ciutat (com ara el Teatre els Carlins).
- Teixit creatiu i ciutadà: suport a la instal·lació d'iniciatives vinculades a l'artesania, les empreses creatives i altres de similars en baixos de carrers on hi hagi espais buits, i acompanyament de les iniciatives que vulguin contribuir a dinamitzar el teixit existent i atreure-hi públic.
- Espai públic: suport a iniciatives ciutadanes i impuls des de l'Ajuntament d'altres que afavoreixin l'apropiació dels espais del centre històric per a usos culturals, començant per iniciatives ja existents (com el Festival Manrusiònica, les iniciatives de l'associació L'Àntic i les activitats del cicle festiu que hi tenen lloc) i passant per d'altres que s'hi podrien afegir.

EIX 3. PROJECTES ESTRATÈGICS

PROGRAMA 3.1.

CAPITALITAT DE LA CULTURA 2018

ACCIÓ 3.2.2.

Definir el paper de la cultura en la revitalització del Centre Històric

Agents implicats

Regidoria de Cultura

Regidoria de Festes

Regidoria d'Habitatge i Barris i Turisme

Regidoria de Dinamització Econòmica i Participació

Entitats i empreses culturals del Centre Històric

Comissionat pel Centre Històric

Altres Regidories i àmbits de l'Ajuntament rellevants

Generalitat de Catalunya

Calendari

2017: concreció dels usos de L'Anònima, impuls a accions en l'espai públic i definició d'altres accions prioritàries, per exemple en l'àmbit del teixit creatiu i ciutadà

2018: execució d'algunes accions singulars en el marc de la Capitalitat

2019-2023: consolidació i continuació dels treballs

EIX 3. PROJECTES ESTRATÈGICS

PROGRAMA 3.2.

EL PAPER DE LA CULTURA
EN PROJECTES CLAU

ACCIÓ 3.2.3.

Participar activament en la definició
de l'oferta turística cultural

Descripció

L'aposta de Manresa pel turisme cultural és clara i, amb vistes al projecte Manresa 2022, sembla que anirà guanyant encara més pes en els propers anys. Tanmateix, el cert és que aquesta oferta es genera directament des de la Regidoria de Turisme sense comptar amb la col·laboració en la definició i el lideratge per part de la Regidoria de Cultura.

Per tal de **garantir un discurs cultural i turístic de la ciutat coherent i potent**, cal que es treballi de forma més consensuada i col·laborativa per tal d'aprofitar les experteses de cadascun dels àmbits i sumar esforços amb una major capacitat d'impacte.

Agents implicats

Regidoria de Cultura (equip tècnic i polític)

Regidoria de Festes

Regidoria de Turisme

Regidoria de Dinamització
Econòmica i Participació

Calendari

2017: inici de la coordinació i concreció d'accions concretes.

2018: posada en marxa d'iniciatives en col·laboració vinculades al turisme cultural.

La revisió del Pla d'Acció Cultural és una iniciativa de la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Manresa que compta amb el suport de Centre d'Estudis i Recursos Culturals de l'Àrea de Cultura Educació i Esports de la Diputació de Barcelona. El seu desenvolupament ha tingut lloc entre el febrer i el desembre de 2016.

Agraïm la col·laboració de totes aquelles entitats i persones a títol individual que han participat en l'elaboració del projecte.

Ajuntament de Manresa

Regidors/es:

Anna Crespo, Regidora de Cultura i Joventut
Joan Calmet, Regidor de Turisme i Festes

Tècnics/ques municipals:

Regidoria de cultura:

Serafí Vallecillos, cap de Cultura
Mercè Argemí (patrimoni)
Maria Camp (Centre Cultural el Casino)
Yolanda Esteve, Difusió artística i del pensament
Emma Oliveras, Equipaments culturals polivalents
Sílvia Saura, Cap del Servei d'Ensenyament, Cultura i Esports
Francesc Vilà, Director del Museu Comercial de Manresa
Teresa Tort, Directora de la Biblioteca del Casino i Cap de Zona
Neus Capdevila, Directora de la Biblioteca Ateneu les Bases

Assumpta Bermúdez, Tècnica de Festes (Regidoria de Turisme i Festes)
Sònia Puyol, Manresa 2022
Adam Majó, Comissionat Centre Històric

Diputació de Barcelona:

Carles Prats, director del Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC)
Laia Gargallo, cap de la secció tècnica (CERC)
Xavier Coca, Eugènia Argimon, equip del Programa d'Assessorament Cultural CERC

La coordinació i redacció d'aquest estudi ha estat duta a terme per:

ItD (Innovació, Transferència, Desenvolupament)

Jordi Baltà, direcció
Marta Domènech i Àngel Mestres, tècnics.
Silvia Pérez, disseny i maquetació.

Coordinació metodològica, gestió i suport tècnic CERC

Aina Roig (Programa Assessorament Cultural).